

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

LBI.410.3.3.2024

**Pan
Robert Wardziński
Burmistrz Choroszczy**

Urząd Miejski w Choroszczy
ul. Dominikańska 2
16-070 Choroszcz

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/093 Zapobieganie bezdomności zwierząt domowych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Choroszczy ¹ , ul. Dominikańska 2, 16-070 Choroszcz
Kierownik jednostki kontrolowanej	Robert Wardziński, Burmistrz Choroszczy ² od dnia 8 grudnia 2014 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Planowanie i organizowanie opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt. 2. Realizacja zadań z zakresu opieki nad bezdomnymi zwierzętami i zapobiegania bezdomności oraz nadzór nad wykonaniem tych zadań.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2024, do zakończenia czynności kontrolnych, z uwzględnieniem faktów i dowodów wykraczających poza ten okres mających znaczenie dla badanej działalności.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Delegatura NIK w Białymstoku
Kontrolerzy	1. Tomasz Suchowierski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/34/2024 z 7 marca 2024 r. 2. Monika Staszkiwicz, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/35/2024 z 7 marca 2024 r. (akta kontroli str. 1-4)

¹ Dalej: Urząd.

² Dalej: Burmistrz.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia zaplanowanie i zorganizowanie opieki nad zwierzętami bezdomnymi w Gminie Choroszcz⁵.

Założenia opieki zostały ujęte w Programach opieki nad zwierzętami bezdomnymi i zapobiegania ich bezdomności⁶, które opracowywano terminowo, a przed uchwaleniem każdorazowo poddawano opinii właściwych podmiotów. Uchwalone Programy zawierały obligatoryjne zadania własne gminy wynikające z ustawy o ochronie zwierząt⁷, w tym również działania odnoszące się do kotów wolno żyjących, wskazywały podmioty, które miały realizować poszczególne zadania, jednak nie obejmowały swoim zakresem usypiania ślepych miotów wszystkich zwierząt (nie tylko przebywających w schronisku), zapewnienia miejsca i opieki wszystkim zwierzętom gospodarskim oraz zapewnienia całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadkach zdarzeń drogowych z udziałem wszystkich zwierząt. Wskazane braki były przyczyną uchylecia przez Wojewodę Podlaskiego Programów na rok 2019 i 2024 jako uchwalonych z istotnym naruszeniem prawa, w konsekwencji w Gminie nie obowiązywały Programy w tych latach⁸. Zawarty w Programach podział środków finansowych był nieadekwatny do zaplanowanych działań. Pomimo przewidzianej możliwości kastracji i sterylizacji kotów wolno żyjących w 2020 i 2021 r., nie zabezpieczono środków na to zadanie. Nie ustalono również mierników realizacji zadań określonych w Programach. W Gminie, w okresie od 1 stycznia 2019 r. do dnia 30 września 2020 r. nie określono wymagań, jakie powinien spełniać przedsiębiorca świadczący usługi w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami i prowadzący schronisko dla takich zwierząt. Wykonując założenia Programów zawarto umowy z podmiotami zewnętrznymi w przedmiocie wyłapywania bezdomnych zwierząt, zapewnienia im opieki, zapewnienia zwierzętom pomocy weterynaryjnej w przypadku zdarzeń drogowych oraz miejsca w gospodarstwie rolnym potrzebującym tego zwierzętom gospodarskim. W umowach Gmina nie zabezpieczyła wystarczająco należytej realizacji zadań własnych zleconych przedsiębiorcom w zakresie odławiania bezdomnych zwierząt i zapewnienia opieki tym zwierzętom w schronisku. Umowy nie gwarantowały bowiem opieki weterynaryjnej kotom wolno żyjącym, a od 1 sierpnia 2020 r. nie zapewniały odławiania i opieki kotom bezdomnym. Dwie z umów na świadczenie usług odławiania zwierząt bezdomnych zawarte były z podmiotami nieposiadającymi zezwolenia na prowadzenie takiej działalności, a ponadto w treści wszystkich umów z podmiotami odławiającymi zwierzęta nie wskazano środków i urządzeń, które będą wykorzystywane przy świadczeniu tych usług.

Realizacja zadań z zakresu opieki nad bezdomnymi zwierzętami i zapobiegania bezdomności zwierząt w Gminie Choroszcz była zgodna z Programami w zakresie odławiania i zapewnienia opieki bezdomnym psom, dokarmiania wolno żyjących kotów, całodobowej opieki weterynaryjnej nad zwierzętami poszkodowanymi w wypadkach drogowych oraz opieki nad zwierzętami gospodarskimi, a także przebiegała zgodnie z zawartymi umowami. Gmina nie zapewniła jednak kompleksowej opieki bezdomnym kotom oraz opieki weterynaryjnej kotom wolno żyjącym. Nie prowadzono też kontroli podmiotów, z którymi zawarto umowy na organizację opieki nad zwierzętami bezdomnymi, ani nie interesowano się losami zwierząt, które z terenu Gminy trafiły do schroniska, co było konsekwencją sposobu uregulowania stosunków umownych z wykonawcami ww. zadań, w szczególności dotyczących rozliczeń w oparciu o stawkę jednorazową za opiekę nad zwierzętami w schronisku. Skutki tych zaniechań ujawniły się w związku z interwencją organów ścigania i organizacji społecznych, działających na rzecz ochrony zwierząt, w połowie 2020 r.

NIK zauważając, że w obowiązującej umowie zawartej z prowadzącym schronisko w Kolnie uwzględniono prawo kontroli, zwraca uwagę, że to na Gminie spoczywa obowiązek

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: Gmina lub Gmina Choroszcz.

⁶ Dalej: Programy.

⁷ Z 21 sierpnia 1997 r. (Dz.U. z 2023 r. poz. 40 ze zm.).

⁸ Do czasu zakończenia czynności kontrolnych 25 czerwca 2024 r.

zapewnienia prawidłowej realizacji zadania własnego, w tym dobrostanu zwierzętom, oraz wdrożenie takich mechanizmów, które pozwolą w przyszłości uniknąć podobnych sytuacji.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Planowanie i organizowanie opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt.

1.1. W latach 2019-2024 Gmina samodzielnie realizowała zadania publiczne z zakresu zapobiegania bezdomności zwierząt, zapewniała opiekę bezdomnym zwierzętom oraz ich wylapywanie. Nie współpracowała z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz nie uczestniczyła w związkach międzygminnych w celu wspólnej realizacji zadań związanych z zapewnieniem opieki nad bezdomnymi zwierzętami. W roku 2020 Gmina otrzymała od Gminy Michałowo propozycję współpracy polegającej na przystąpieniu do realizacji wspólnej inwestycji - budowie wojewódzkiego schroniska dla zwierząt. Współpraca ta nie została nawiązana, ponieważ - jak w udzielonej Gminie Michałowo odpowiedzi wyjaśnił Burmistrz - problem bezdomności zwierząt wynika z ich bezimienności i braku możliwości identyfikacji oraz ustalenia właściciela, a tym samym należy zmierzać do utworzenia wspólnej bazy identyfikującej psy, a proces ten może znacznie ograniczyć problem bezdomności psów. W okresie objętym kontrolą Urząd nie ponosił wydatków na wspólną realizację z innymi jednostkami samorządu terytorialnego¹⁰ zadań publicznych z zakresu zapobiegania bezdomności zwierząt, zapewnienia im opieki oraz ich wylapywania.

(akta kontroli str. 11, 14, 30-35)

1.2. Z wyjaśnień złożonych przez Sekretarza Gminy wynika, że w okresie objętym kontrolą Gmina prowadziła nieudokumentowane analizy, które pozwoliły stwierdzić, że: *jedynym skutecznym sposobem zapobiegania bezdomności zwierząt jest stworzenie systemu obowiązkowego powszechnego chipowania psów i konieczności wprowadzenia centralnego systemu ich ewidencji. Chipowanie zwierząt spowodowałoby, że psy przestałyby być anonimowe i tym samym bezdomne. Tylko dzięki powszechnemu chipowaniu można ustalić właściciela i wyegzekwować ciążącą na nim odpowiedzialność. Jesteśmy przekonani, że dzięki takiemu procesowi, skokowo ubyłoby psów bezdomnych.* Gmina w dniu 19 czerwca 2020 r. przesłała do ościennych gmin¹¹ pismo przedstawiające możliwy sposób zapobiegania bezdomności zwierząt, jednak temat nie został podjęty przez żaden z samorządów.

(akta kontroli str. 11, 14)

Z danych posiadanych przez Urząd wynika, że w latach 2019-2024 z Gminy Choroszcz odłowiono łącznie 114 zwierząt bezdomnych (112 psów i dwa koty), z czego

- 27 psów i dwa koty odłowiono w 2019 roku,
- 14 psów w 2020 roku (spadek o 49% rok do roku, r/r),
- 25 psów w 2021 roku (wzrost o 78% r/r),
- 20 psów w 2022 roku (spadek o 20% r/r),
- 14 psów w 2023 roku (spadek o 30% r/r),
- 12 psów w 2024 roku (do 31 marca).

Wszystkie bezdomne zwierzęta zostały przekazane do podmiotu prowadzącego schronisko zgodnie z obowiązującą w tym czasie umową, z wyjątkiem 10 szczeniąt odłowionych w 2020 roku, które w związku ze złym stanem zdrowia zostały odłowione i przewiezione do schroniska

⁹ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁰ Dalej również jst.

¹¹ Urzędy gmin, do których wysłano pismo : Urząd Miejski Czarna Białostocka, Urząd Gminy Dobrzyniewo Duże, Urząd Gminy Gródek, Urząd Gminy Juchnowiec Kościelny, Urząd Miejski w Łapach, Urząd Miejski w Supraślu, Urząd Miejski w Surażu, Urząd Gminy Poświętne, Urząd Gminy Turośń Kościelna, Urząd Miejski w Tykocinie, Urząd Miejski w Wasilkowie, Urząd Miejski w Zabłudowie, Urząd Gminy Zawady, Urząd Miejski w Białymstoku.

przez przedsiębiorcę świadczącego usługi w zakresie odławiania bezdomnych zwierząt z terenu Gminy Choroszcz, a następnie uśpione.

Urząd nie dysponował natomiast danymi o ilości zwierząt bezdomnych z Gminy przebywających w schroniskach. Sekretarz wyjaśnił, że *Urząd nie posiada takiej wiedzy, ponieważ dokumentacja otrzymywana ze Schroniska w Radysach jest niekompletna, co uniemożliwia przedstawienie rzetelnych danych, natomiast dane o ilości zwierząt przebywających w Schronisku w Kolnie nie są gromadzone, gdyż umowa zawarta z tym podmiotem nie obliguje go do informowania o ilości zwierząt padłych i adoptowanych.*

(akta kontroli str. 11, 14-15, 36)

W przygotowywanych przez Burmistrza i publikowanych na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Choroszczy¹² raportach o stanie Gminy¹³ za lata 2019 - 2022 brak było informacji o realizacji zadań związanych z zapobieganiem bezdomności zwierząt, a w szczególności opisów rezultatów wdrażanych Programów, co szczegółowo omówiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości, pkt 13.*

(akta kontroli str. 11, 18, 42)

Raport o stanie Gminy Choroszcz za 2023 rok, opublikowany w trakcie trwania kontroli¹⁴, w części dotyczącej realizacji polityk, programów i strategii zawierał opis realizacji Programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy ze wskazaniem wydatków poniesionych na ten cel oraz ilości odłowionych zwierząt.

(akta kontroli str. 240-243)

Wydatki poniesione na realizację Programów w latach 2019-2023 (wyrażone w danych liczbowych) zawarte zostały w rocznych sprawozdaniach z wykonania budżetu Gminy w dziale 900 - *Gospodarka komunalna i ochrona środowiska* rozdziale 90095 - *Pozostała działalność* § 4210 *Zakup materiałów i wyposażenia* oraz § 4300 *Zakup usług pozostałych* bez wskazania w części opisowej sprawozdań charakterystyki realizacji tych zadań.

Wydatki te istotnie wzrosły w okresie objętym kontrolą – z 44.427 zł w 2019 roku do 94.393,24 zł w 2023 roku tj. o 112,5% (opis wydatków w pkt 2.8).

(akta kontroli str. 272)

W okresie objętym kontrolą, według danych przekazanych kontrolerom, do Urzędu wpłynęły łącznie 42 pisma dotyczące problemu bezdomności zwierząt w Gminie Choroszcz, które zawierały niżej opisane fakty i informacje.

W przypadku Schroniska dla Bezdomnych Zwierząt Dworakowski Zygmunt i Grażyna Jadwiga Dworakowska s.c. w Radysach¹⁵:

- informacje z Fundacji Serce Dla Psa i Partii Zieloni (złożone 5 maja 2020 r. i 24 lipca 2020 r.), w których wnoszono o zerwanie umowy ze Schroniskiem dla Bezdomnych Zwierząt w Radysach w związku z zawieszeniem działalności przez to schronisko oraz aresztowaniem właściciela pod zarzutem znęcania się nad zwierzętami ze szczególnym okrucieństwem, niezwłoczne rozpisanie konkursu na wybór nowego podmiotu oraz współpracę z organizacjami społecznymi, których statutowym celem jest ochrona zwierząt. Urząd odpowiedział na pismo Fundacji Serce dla Psa informując, że właściwa inspekcja weterynaryjna sprawuje nadzór nad przestrzeganiem przepisów o ochronie zwierząt i wnoszone żądania są bezpodstawne, natomiast odpowiadając na pismo Partii Zieloni wyjaśnił, że w związku z zaistniałą sytuacją w Schronisku w Radysach planuje się zakończenie współpracy z tym podmiotem,
- dwukrotną prośbę Powiatowego Inspektora Weterynarii w Pisz (z 23 lipca 2019 r. i 27 listopada 2019 r.) o informację dotyczącą zwierząt odławianych z terenu Gminy Choroszcz, na co Urząd udzielił odpowiedzi w zakresie ilości odłowionych zwierząt w latach 2016-2019 oraz przekazał protokoły odbioru zwierząt, umowy ze Schroniskiem i faktury wystawiane za odłowione zwierzęta. W trzecim piśmie z 10 lipca 2020 r. Powiatowy Lekarz Weterynarii w Pisz odpowiadając na zapytanie Urzędu o sytuację schroniska w Radysach wyjaśnił, że działalność Schroniska w Radysach nie została zawieszona, jednak wszczęto postępowanie administracyjne dotyczące kontroli

¹² https://bip.choroszcz.pl/raporty_o_stanie_gminy/ - dostęp z 14 marca 2024 r.

¹³ Dalej: raportach.

¹⁴ Publikacja na stronie BIP Urzędu Miejskiego w Choroszczy 27 maja 2024 r.

¹⁵ Dalej: Schronisko dla Bezdomnych Zwierząt w Radysach.

spełniania wymagań weterynaryjnych przez ten podmiot oraz zabezpieczono przez Prokuraturę Rejonową Olsztyn – Północ dokumentację weterynaryjną będącą w posiadaniu Powiatowego Inspektoratu Weterynarii w Pisz;

- prośby z Komisariatu Policji w Łapach (z 15 grudnia 2019 r. i 13 lipca 2020 r.) o udostępnienie dokumentacji z lat 2015-2019 tj. uchwał Rady Miejskiej dotyczących bezpańskich psów, umów ze Schroniskiem w Radysach, faktur za świadczenie usług opieki nad zwierzętami oraz protokołów kontroli schroniska z okresu obowiązywania umów, na co Urząd udzielił odpowiedzi udostępniając przedmiotową dokumentację;

W pozostałych sprawach:

- informacje mieszkańców o bezpańskich psach i kotach przebywających na terenie gminy (pięć pism). Urząd każdorazowo podejmował czynności (ogłędziny, przekazanie informacji do podmiotu odławiającego, skierowanie się do dzielnicowego z prośbą o podjęcie interwencji, rozmowy z sołtysami miejscowości) zmierzające do ustalenia właściciela, lub wyłapania blakających się psów i kotów,
- prośby mieszkańców o dofinansowanie sterylizacji/kastracji kotów wolno żyjących (osiem pism). Urząd odpowiadał, że nie finansuje kastracji i sterylizacji wolno żyjących kotów,
- informacje z Fundacji Kotkowo (cztery pisma) o licznych skargach mieszkańców gminy borykających się z problemem braku opieki nad kotami wolno żyjącymi oraz ich nadmiernej populacji. Ponadto Fundacja Kotkowo zwróciła się z prośbą o ulepszenie organizacji opieki nad kotami wolno żyjącymi oraz zapewnienia środków finansowych na sterylizację i kastrację, na co Urząd odpowiadał, że zajmuje się tylko dokarmianiem kotów wolno żyjących i to w wyjątkowych sytuacjach,
- informacje z Fundacji Pomocy Zwierzętom „Kudłata Polana” (z 16 maja 2024 r.) wzywające do podjęcia działań w celu wypełnienia zadań własnych gminy w zakresie zapewnienia opieki miotowi czterech bezdomnych kociąt rasy nieznanej znalezionych na terenie Gminy Choroszcz. Urząd odpowiedział, że koty zostały znalezione na niezamieszkałej posesji, miały około 2,5 tygodnia i mogły przyjmować wyłącznie pokarm mleczny, co dowodzi, że nie były to zwierzęta bezdomne, lecz potomstwo kotów wolno żyjących i należało je zostawić w środowisku naturalnym,
- informacje z przeprowadzonej 11 września 2020 r. przez Powiatowego Lekarza Weterynarii w Białymstoku¹⁶ kontroli interwencyjnej w jednym z gospodarstw na terenie Gminy Choroszcz, które wskazywały, że przebywające na prywatnej posesji psy są zaniedbane i nie mają odpowiednich warunków bytowania. PWL w Białymstoku zwrócił się do Urzędu z prośbą o oddelegowanie pracownika Gminy Choroszcz do udziału w kontroli sprawdzającej w tym gospodarstwie. Urząd 15 września 2020 r. oddelegował dwóch pracowników do udziału w czynnościach kontrolnych. Sporządzono notatkę służbową z przeprowadzonych czynności, gdzie odnotowano, że na posesji znajdują się dwie suki i cztery psy, które nie są odpowiednio zaopiekowane. Pracownik Urzędu pouczył właściciela zwierząt o obowiązku przestrzegania uoz oraz o obowiązku zapewnienia im dostępu do wody i odpowiedniego dokarmiania. W piśmie z 2022 roku Powiatowy Lekarz Weterynarii zawiadomił, że 13 października 2022 r. przeprowadzono ponownie oględziny na tej posesji, gdzie stwierdzono utrzymanie pięciu psów w niewłaściwych warunkach bytowania. Pracownicy Urzędu przeprowadzili 2 listopada 2022 r. wizytację pod wskazanym adresem. W sporządzonej notatce zapisano, że właściciel poinformował, że dwa psy są bezpańskie i trafiły do niego z powodu znajdowania się jego posesji na kolonii i nieogradzania tego terenu i, że w miarę możliwości dokarmia psy, ale prosi jednocześnie o zabranie bezpańskich psów do schroniska. Urząd zlecił odpowiedniemu podmiotowi odłowienie dwóch psów. Poinformował również PLW w Białymstoku, że przeprowadził wizytację posesji, przekazał dwa psy do schroniska w Kolnie oraz pouczył i zobowiązał właściciela o utrzymaniu pozostałych psów zgodnie z ustawą o ochronie zwierząt;

¹⁶ Dalej: PWL w Białymstoku

- cztery zgłoszenia z Posterunku Policji w Choroszczy o odłowienie bezpańskich psów z miejscowości Kruszewo i Kolonia Dzikie, co zostało przez Urząd przekazane do realizacji dla podmiotu świadczącego usługi w tym zakresie;
- prośbę z Komisariatu III Policji w Białymstoku z 23 lipca 2023 r. o udostępnienie kopii dokumentacji z przeprowadzonej kontroli w związku ze znęcaniem się nad psem w miejscowości Mińce. Urząd przesłał kopię przedmiotowych dokumentów oraz poinformował, że otrzymał wiadomość od dzielnicowego o pozostawieniu bez opieki psa w miejscowości Mińce, po czym przeprowadził kontrolę, podczas której obecna była właścicielka psa, która przejęła opiekę nad psem i została pouczona o obowiązku sprawowania opieki nad swoim pupilem,
- petycję mieszkańców Gminy Choroszcz z 10 lutego 2022 r. z prośbą do Burmistrza Choroszczy o przyznanie środków finansowych na sterylizację/kastrację zwierząt wolno żyjących. Urząd nie odpowiedział na pismo, gdyż, jak wyjaśnił Burmistrz, Urząd przyjął do wiadomości propozycję mieszkańców, nie przewidział jednak takich wydatków na 2022 r.

W dokumentacji Urzędu znajdowały się również dwa wnioski Radnych (z 20 marca 2019 r. i 26 października 2021 r.). Pierwszy z nich dotyczył wyjaśnienia sprawy zgłoszonej przez mieszkańców dotyczącej ok. 40 psów znajdujących się na posesji w Kolonii Kościuki, które są poza kontrolą i stanowią zagrożenie. Urząd wysłał pismo do właściciela psów z informacją, że psy te stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa mieszkańców, a zwłaszcza dzieci i należy dołożyć wszelkich starań, aby zwierzęta miały stały i skuteczny nadzór. Drugi wniosek dotyczył problemu z dwoma bezdomnymi psami we wsi Izbiszcze. Pracownik Urzędu 3 listopada 2021 r. przeprowadził rozmowę z sołtysiem wsi, który poinformował, że problem został rozwiązany, gdyż psami zajął się ich właściciel.

Ponadto Urząd wysłał trzy pisma do właścicieli psów mieszkających na terenie Gminy Choroszcz, w których poinformował, że pozyskał informacje o sprawowaniu niewłaściwej opieki nad posiadanymi przez tych właścicieli zwierzętami, że zwierzęta te stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa mieszkańców, a zwłaszcza dzieci i należy dołożyć wszelkich starań, aby zwierzęta miały stały i skuteczny nadzór oraz odpowiednie warunki bytowania.

(akta kontroli str. 38-41)

W okresie objętym kontrolą Urząd udzielił informacji publicznej odpowiadając na 49 złożonych wniosków dotyczących przede wszystkim:

- funkcjonowania Schroniska w Radysach (pisma datowane w okresie od 21 lutego 2020 r. do 11 września 2023 r.) przekazując umowy i dokumentację finansową,
- informacji o zwierzętach przebywających w Schronisku w Radysach (pisma datowane od 2 lutego 2020 r. do 8 lutego 2021 r.) z prośbą o wskazanie numerów ewidencyjnych zwierząt i numerów kójców, których Urząd nie posiadał,
- udostępnienia programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi, umów z podmiotami zajmującymi się opieką nad zwierzętami bezdomnymi, przedstawieniem sposobu opieki nad psami i kotami z Gminy Choroszcz oraz wskazania wydatków, jakie Urząd ponosił w tym zakresie (pisma złożone w latach 2020-2024) na co Urząd udzielił rzetelnej odpowiedzi przekazując wskazane dokumenty.

(akta kontroli str. 37)

W dokumentacji dotyczącej udzielania informacji publicznych znajdowało się również 12 pism z okresu maj – sierpień 2020 r., z których treści wynikało, że są to wiadomości, doniesienia medialne oraz opisy efektów interwencji organizacji działających na rzecz obrony zwierząt w zakresie funkcjonowania Schroniska dla Bezdomnych Zwierząt w Radysach. W przesyłanych mailach opisywano m.in. bardzo złe warunki, w jakich przebywały zwierzęta odłowione z Gminy Choroszcz, wnoszono o podjęcie kontroli w Schronisku w Radysach oraz o natychmiastowe zerwanie umów z tym podmiotem. Urząd nie odpowiedział na przesłane informacje, zagadnienia nie zostały uznane przez Urząd jako informacja publiczna.

Sekretarz Gminy wyjaśnił: *w naszej ocenie w/w pisma były informacją, a nie wnioskiem o udzielenie informacji publicznej, dlatego nie zostały udzielone odpowiedzi. Organem właściwym do nadzoru nad schroniskami jest Powiatowy Lekarz Weterynarii. Nigdy nie otrzymaliśmy negatywnych sygnałów z tej instytucji o schronisku w Radysach, dlatego Gmina Choroszcz nie uznawała za właściwe kwestionowanie ustaleń z nadzoru weterynaryjnego.*

1.3.1. W latach 2019-2024 Burmistrz podjął działania zapewniające by Rada Miejska w Choroszczy¹⁷, wypełniając obowiązek zawarty w art.11 ust. 1 ustawy o ochronie zwierząt¹⁸ terminowo uchwalila na każdy rok kalendarzowy Programy opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Choroszcz¹⁹. Programy na rok 2019 i 2024, w związku ze stwierdzeniem przez organ nadzorczy podjęcia uchwał z naruszeniem prawa, decyzją Wojewody Podlaskiego zostały unieważnione (zagadnienie opisano w dalszej części wystąpienia, w pkt 1.3.2).

Projekty obowiązujących Programów (na rok 2020, 2021, 2022, 2023) były terminowo kierowane do zaopiniowania przez: Powiatowego Lekarza Weterynarii w Białymstoku, Polski Związek Łowiecki Zarządu Okręgowego w Białymstoku oraz Towarzystwo Opieki Nad Zwierzętami Oddziału w Białymstoku. Dwa pierwsze podmioty terminowo wydały pozytywne opinie, trzeci nie przekazał opinii, co zgodnie z art.11a ust. 8 uoz uznaje się jako akceptację przesłanych dokumentów. (akta kontroli str. 43-150)

Obowiązujące Programy obejmowały realizację obligacyjnych zadań gminy określonych w art.11a ust. 2 uoz takich jak:

- a) zapewnienie opieki bezdomnym zwierzętom z terenu Gminy Choroszcz tj. ich odławianie i transport do schroniska, sterylizację, kastrację i usypianie ślepych miotów (zwierząt przebywających w schronisku), poszukiwanie nowych właścicieli (zamieszczanie galerii zwierząt na stronie internetowej schroniska) oraz kierowanie ich do adopcji. Jako podmioty świadczące usługi w tym zakresie wskazano: Schronisko dla Bezdomnych Zwierząt w Radysach (do 31 lipca 2020 r.)²⁰ i Schronisko dla Zwierząt Jerzy Kubrak w spadku z siedzibą w Kolnie²¹ (od 01 sierpnia 2020 r.)²². W treści Programów nie wskazano, gdzie lub do kogo należy przekazać informację o konieczności podjęcia interwencji w sprawach dotyczących odłowienia zwierząt²³;
- b) zapewnienie opieki wolno żyjącym kotom poprzez przyjmowanie zgłoszeń o konieczności ich dokarmiania, zakup karmy oraz dokarmianie przez Warsztat Urzędu Miejskiego w Choroszczy;
- c) zapewnienie całodobowej opieki weterynaryjnej zwierzętom bezdomnym poszkodowanym w wypadkach drogowych oraz wolno żyjącym kotom obejmującej m.in.

¹⁷ Dalej: Rada lub Rada Miejska.

¹⁸ Dz.U. z 2023 poz. 1580 ze zm.

¹⁹ W 2019 roku – Dz. Urz. Woj. Podlaskiego 2019.1242 ogłoszony 27 lutego 2019 r., w 2020 roku. - Dz. Urz. Woj. Podlaskiego 2020.1112 ogłoszony 19 lutego 2020 r. i Dz. Urz. Woj. Podlaskiego 2020.4202 ogłoszony 08 października 2020 r., w 2021 roku. – Dz. Urz. Woj. Podlaskiego 2021.972 ogłoszony 03 marca 2021 r.; w 2022 roku - Dz. Urz. Woj. Podlaskiego 2022.1430 ogłoszony 30 marca 2022 r.; w 2023 roku - Dz. Urz. Woj. Podlaskiego 2023.2073 ogłoszony 07 kwietnia 2023 r. i w 2024 roku - Dz. Urz. Woj. Podlaskiego 2024.1172 ogłoszony 28 lutego 2024 r.

²⁰ Zezwolenie na prowadzenie schroniska dla bezdomnych zwierząt nr RiGN.6140.6.3.2018 z dnia 16 czerwca 2018 r. wydane przez Burmistrza Białej-Piskiej, brak zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie odławiania zwierząt z terenu gminy Choroszcz, a w dokumentacji Urzędu brak decyzji Powiatowego Lekarza Weterynarii o nadanym weterynaryjnym numerze identyfikacji dla tego podmiotu, wydanym zezwoleniu na transportowanie odłowionej zwierzyny, poświadczenia o współpracy z gabinetem lekarsko-weterynaryjnym.

²¹ 20 października 2020 r. przedsiębiorstwo w spadku „Schronisko dla Zwierząt Jerzy Kubrak w spadku” zostało w drodze działu przekazane nowemu właścicielowi przedsiębiorstwa w spadku Panu Jarosławowi Kubrakowi. Dalej: Schronisko dla Zwierząt w Kolnie.

²² Zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami i prowadzenia schroniska dla bezdomnych zwierząt w Kolnie nr RG.6140.4.2018 z 19 września.2018 r., decyzja Powiatowego Lekarza Weterynarii w Kolnie nr 93/10 z 14 kwietnia 2010 r. nadająca Schronisku dla Zwierząt w Kolnie nr WNI 20068601 (zmiana decyzji nr 163/08 z 11 września 2008 r.), zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami na obszarze gminy Choroszcz nr G-IV.6140.26.2020 z 8 stycznia 2021 r. wydane przez Burmistrza Choroszczy, zezwolenie dla przewoźnika TYP 1 z 22 grudnia 2020 r., umowa na świadczenie usług weterynaryjnych z 20 października 2020 r. zawarta z Gabinetem weterynaryjnym „ZWIERZAK” s.c. Adam Domagalski Jan Konopka z siedzibą w Kolnie ul. Towarowa 8, umowa na świadczenie usług weterynaryjnych zwrata 15 czerwca 2023 r. zawarta z Gabinetem Weterynaryjnym „Kocimiętka” Marlena Pstrąg-Cwalińska.

²³ Nazwy podmiotów, z którymi współpracuje Gmina w tym zakresie oraz numer telefonu, pod który należy przekazywać informacje umieszczone są na stronie internetowej Urzędu: https://www.choroszcz.pl/pl/strefa_mieszkanca_1/zaatw_spraw/ochrona_rodowiska/ochrona-zwierzat.html

niezwłoczne podjęcie działań, transport, kompleksową opiekę lekarsko-weterynaryjną, usypiania ślepych miotów kotów wolno żyjących. Podmiotem świadczącym usługi w tym zakresie była firma PHU „GROT” s.c. Dariusz Krasowski i Anna Maria Krasowska z siedzibą w Białymstoku²⁴, która miała zawartą umowę na świadczenie usług weterynaryjnych z Kliniką dla Małych i Dużych Zwierząt CANWET Michał Geniusz Robert Wojtacha ul. Zwycięstwa 26 w Białymstoku. W treści Programu nie wskazano numeru telefonu, pod który należy zgłaszać zdarzenia drogowe z udziałem zwierząt, jednak na stronie internetowej Urzędu jest informacja o podmiocie i numer, pod który należy zgłaszać zdarzenia drogowe z udziałem zwierząt,

- d) zapewnienie miejsca bezdomnym zwierzętom gospodarskim w wyznaczonym gospodarstwie rolnym w miejscowości Rogówek²⁵.

Programy nie obejmowały swoim zakresem:

- a) usypiania ślepych miotów wszystkich zwierząt, o czym mówi art. 11a ust. 2 pkt 6 uoz, (zawężyła kategorię do usypiania ślepych miotów tylko zwierząt przebywających w schronisku)
- b) zapewnienia miejsca i opieki wszystkim zwierzętom gospodarskim, które z różnych przyczyn w danym momencie tego wymagały, o czym mówi art. 11a ust. 2 pkt 7 uoz (w treści Programów zapisano, że opieką zostaną objęte wyłącznie bezdomne zwierzęta gospodarskie),
- c) zapewnienia całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadkach zdarzeń drogowych z udziałem wszystkich zwierząt, również tych posiadających właściciela, o czym mówi art. 11a ust. 2 pkt. 8 uoz, (treść Programów ograniczała się do zwierząt bezdomnych),
- d) planów znakowania zwierząt (zadanie fakultatywne). Sekretarz Gminy wyjaśnił, że Gmina widzi potrzebę opracowania i wdrożenia takiego planu i podejmowała czynności zmierzające do opracowania i wdrożenia planu trwałego znakowania zwierząt domowych we współpracy z innymi jst, jednak nikt nie był zainteresowany i ostatecznie plan znakowania zwierząt nie został opracowany i wdrożony,
- e) planów sterylizacji lub kastracji zwierząt w gminie (zadanie fakultatywne), z wyjątkiem Programów na 2020 i 2021 rok, gdzie wskazano możliwość sterylizacji i kastracji kotów wolno żyjących jako zadanie fakultatywne, jednak tylko w formie narzędzia zmniejszającego populację wyłącznie kotów wolno żyjących w gminie, a nie jako plan sterylizacji lub kastracji wszystkich zwierząt. Sekretarz Gminy wyjaśnił, że Gmina nie przystąpiła do sterylizacji i kastracji zwierząt domowych, gdyż jest to zadanie fakultatywne, a decyzję w tej sprawie powinni podejmować właściciele, którzy również powinni ponosić koszty tych zabiegów.
- f) charakteru wylapywania zwierząt (stałe czy okresowe). Przedłożone przez Sekretarza wyjaśnienia wskazują, że wylapywanie zwierząt bezdomnych na terenie Gminy Choroszcz ma charakter stały, co określała uchwała Nr IV/55/03 Rady Miejskiej w Choroszczy²⁶ i nie było potrzeby powielania tej treści w uchwałach przyjmujących programy.
- g) mierników wykonania poszczególnych zadań z poziomu produktu i rezultatu monitorujących realizację celów i zadań określonych w Programach. Naruszyło to zapisy pkt II.B.6 Standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych. Ww. mierników nie ujęto również w żadnych innych dokumentach (procedurach kontroli zarządczej) - zagadnienie zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości, pkt 1*.

²⁴ Umowy: z 30 września 2019 r. na okres od 1 października 2019 r. do 31 grudnia 2020 r.; z 8 grudnia 2020 r. na okres od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2021 r.; z 20 grudnia 2021 r. na okres od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2022 r.; z 27 grudnia 2022 r. na okres od 1 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2023 r.; z 11 grudnia 2023 r. na okres od 1 stycznia 2024 r. do 31 grudnia 2024 r.

²⁵ Umowy na świadczenie usług związanych z zapewnieniem opieki nad bezdomnymi i odebranymi w wyniku interwencji zwierzętami gospodarskimi na terenie Gminy Choroszcz z: 23 stycznia 2020 r., 10 grudnia 2020 r., 21 grudnia 2021 r., 27 grudnia 2022 r., 13 grudnia 2023 r. obowiązujące na każdy rok kalendarzowy, z wyjątkiem pierwszej umowy, która obowiązywała w okresie od 1 lutego 2020 r. do 31 grudnia 2020 r.

²⁶ z 30 kwietnia 2003 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu wylapywania bezdomnych zwierząt na terenie Gminy Choroszcz oraz rozstrzygnięcia o dalszym postępowaniu z nimi.

Obowiązek zamieszczenia wskazanych w punktach a) – c) elementów wynikał z dyspozycji art. 11a ust. 2 uoz - zagadnienie zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości, pkt 2*.

W Programach wskazano wysokość środków finansowych na realizację zadań: 81.140 zł na 2020 rok, po 126.140 zł na lata 2021-2022 i 130.568 zł na rok 2023 z czego:

- na odławianie bezdomnych zwierząt z Gminy Choroszcz i umieszczanie ich w schroniskach wraz ze sterylizacją i kastracją oraz usypianiem ślepych miotów w 2020 roku założono 55.000 zł, a w następnych latach po 100.000 zł,
- na zapewnienia całodobowej opieki weterynaryjnej dla zwierząt rannych lub odebranych właścicielom zabezpieczono w latach 2020-2022 po 22.140 zł, a w 2023 roku – 26.568 zł,
- na dokarmianie wolno żyjących kotów zaplanowano po 500 zł w każdym roku,
- na działania edukacyjne wśród mieszkańców gminy przewidziano po 500 zł w każdym roku,
- na przekazywanie zwierząt gospodarskich pod tymczasową opiekę właścicielowi gospodarstwa rolnego założono po 3.000 zł w każdym roku.

Podział środków finansowych wskazany w Programach uchwalonych na lata 2020-2023 był niespójny z określonymi w nich zadaniami, gdyż nie wskazano konkretnych sum pieniędzy na wykonanie poszczególnych założeń, co szczegółowo omówiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości, pkt 3a*.

Założenia zawarte we wszystkich uchwalonych Programach były do siebie zbliżone. Sekretarz wyjaśnił, że *realizacja Programów każdorazowo poddawana była weryfikacji i każdy kolejny projekt dostosowywany był do aktualnych warunków i potrzeb Gminy w zakresie opieki nad zwierzętami bezdomnymi i zapobiegania bezdomności oraz korygowany o umowy, które pojawiały się w danym roku*.

(akta kontroli str. 12, 15, 19, 43-58, 119-137, 266-271)

1.3.2. Programy opracowane przez Burmistrza Choroszczy i uchwalone przez Radę Miejską w Choroszczy na 2019 i 2024 rok zostały przez Wojewodę Podlaskiego unieważnione, jako podjęte z naruszeniem prawa²⁷. W rozstrzygnięciach nadzorczych Wojewoda stwierdził m.in. że:

- a) w Programie na 2019 rok nie wskazano podmiotu zobowiązanego do świadczenia całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadku wystąpienia zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt oraz gospodarstwa rolnego w celu zapewnienia opieki zwierzętom gospodarskim;
- b) w Programie na 2024 rok:
 - Rada nałożyła obowiązki na pracowników Warsztatu Urzędu, wskazując te osoby jako odpowiedzialne za dokarmianie wolno żyjących kotów, gdzie zwierzchnikiem służbowym w stosunku do tych pracowników był wyłącznie Burmistrz Choroszczy,
 - wskazano sołtysów wsi jako wykonawców programu, gdzie żaden przepis prawa powszechnie obowiązującego nie przewiduje, że powyższe należy do obowiązków sołtysów,
 - zapisano w treści niedookreślone sformułowania tj. „zwierzęta wałęsające się”, gdzie art. 4 pkt 16 uoz stanowił, że przez zwierzęta bezdomne rozumie się zwierzęta domowe lub gospodarskie, które uciekły, zbłąkały się lub zostały porzucone przez człowieka, a nie ma możliwości ustalenia ich właściciela lub innej osoby, pod której opieką trwale dotąd pozostawały,
 - zawężono kategorię ślepych miotów tylko do zwierząt przebywających w schroniskach,
 - organ stanowiący gminy dokonał nieuprawnionej ingerencji w treść stosunku prawnego (umowy) poprzez wskazanie w załączniku do uchwały szczegółowego zakresu usług weterynaryjnych w stosunku do zwierząt poszkodowanych w wypadkach.

²⁷ Rozstrzygnięcie nadzorcze z 28 marca 2019 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2019 roku, poz. 1837) oraz Rozstrzygnięcie nadzorcze z 26 marca 2024 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2024 roku, poz. 1743).

Brak obowiązujących w Gminie w latach 2019 i 2024 ważnych uchwał przyjmujących do realizacji Programy był naruszeniem art.11a ust. 6 uoz, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości, pkt 4.*

1.4. Określone w Programach zadania obligatoryjne (omówione w pkt. 1.3.) dotyczyły objęcia opieką również bezdomnych i wolno żyjących kotów z terenu Gminy Choroszcz.

Wprawdzie Programy przewidywały odławianie bezdomnych zwierząt oraz zapewnienie im miejsca w schronisku, lecz umowy zawierane od 1 sierpnia 2020 r. z podmiotem zewnętrznym na wylapywanie zwierząt bezdomnych z terenu Gminy Choroszcz i zapewnienia im bezterminowej opieki w schronisku dotyczyły tylko psów - szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości, pkt 11.* Jedynie umowa zawarta ze Schroniskiem w Radysach (na okres od 1 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2020 r.) przewidywała objęcie opieką również bezdomnych kotów.

(akta kontroli str. 119-137, 166-190, 213-228)

Przewidziana w Programach opieka Miasta nad kotami wolno żyjącymi w zasadzie ograniczała się do ich dokarmiania - zakupu karmy i rozłożenia jej w miejscach bytowania zwierząt. Realizację tego zadania powierzono Warsztatowi Urzędu Miejskiego w Choroszczy. Ponadto w Programach przewidziano zapewnienie całodobowej opieki weterynaryjnej wolno żyjącym kotom. Jednak działania stanowiące wykonanie tych Programów były podejmowane w bardzo ograniczonym zakresie. Obowiązujące od 1 października 2019 r. umowy z podmiotem zapewniającym całodobową opiekę weterynaryjną nie uwzględniały opieki nad kotami wolno żyjącymi. W uchwalonych na 2020 i 2021 rok Programach, celem zmniejszenia populacji zwierząt bezdomnych, wskazano na możliwość kastracji i sterylizacji kotów wolno żyjących, jednak ostatecznie w planach finansowych nie uwzględniono na ten cel środków finansowych. Powyższe zagadnienia opisano szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości, pkt 12.*

(akta kontroli str. 12, 19, 119-131)

Ponadto w Programach w zakresie opieki nad kotami nie przewidziano:

- organizacji schronienia dla kotów wolno żyjących,
- rejestrowania miejsc ich bytowania oraz oceny liczebności populacji kotów znajdujących się pod opieką Gminy,
- działań informacyjno-edukacyjnych dotyczących sterylizacji, kastracji, znakowania oraz adopcji.

Sekretarz wyjaśnił, że na terenie Gminy realizowano opiekę nad kotami wolno żyjącymi jedynie poprzez przyjmowanie i weryfikowanie zgłoszeń o konieczności dokarmiania tych zwierząt karmą zakupioną przez Gminę, w miejscu ich przebywania.

(akta kontroli str. 12,19, 119-137)

1.5. 30 września 2020 r. Rada Miejska na podstawie art. 7 ust. 3 ustawy z 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach²⁸ podjęła uchwałę²⁹ określającą wymogi, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami, prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt, a także grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych na terenie Gminy Choroszcz. Wcześniej obowiązująca uchwała z 21 czerwca 2018 r.³⁰ została przez Radę uchylona bez podania przyczyny 11 października 2018 r.³¹. Tym samym w kontrolowanym

²⁸ Dz. U z 2023 roku poz. 1469, ze zm. – dalej ucpg.

²⁹ Uchwała nr XVII/192/2020 Rady Miejskiej w Choroszczy z 30 września 2020 r. w sprawie wymagań jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami, prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt, a także grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych i ich części na terenie Gminy Choroszcz.

³⁰ Uchwała nr XXXVI/362/2018 rady Miejskiej w Choroszczy z 21 czerwca 2018 r. w sprawie wymagań jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami, prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt, a także grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych i ich części na terenie Gminy Choroszcz.

³¹ Uchwała nr XXXIX/376/2018 Rady Miejskiej w Choroszczy z 11 października 2018 r. w sprawie uchylenia uchwały nr XXXVI/362/2018 Rady Miejskiej w Choroszczy z 21 czerwca 2018 r. w sprawie wymagań jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności

okresie, do 30 września 2020 r. na terenie Gminy Choroszcz nie zostały ustalone ww. wymogi, pomimo takiego obowiązku wynikającego z art. 7 ust. 3 ucpg – szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości, pkt 5*.

W obowiązującej od 2020 roku uchwale wskazano, że:

- a) przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami powinien m.in.: dysponować miejscami w schronisku dla bezdomnych zwierząt lub posiadać obiekty do czasowego przetrzymywania wylapywanych zwierząt, dysponować sprzętem i urządzeniami niezbędnymi do właściwego prowadzenia zamierzonej działalności oraz pojazdem przystosowanym, dopuszczonym do transportu zwierząt i oznakowanym celem identyfikacji przedsiębiorcy, posiadać wykwalifikowaną kadrę pracowniczą w zakresie postępowania ze zwierzętami, zapewnić opiekę weterynaryjną dla wylapywanych i transportowanych zwierząt;
- b) przedsiębiorca ubiegający się o zezwolenie na prowadzenie schroniska dla bezdomnych zwierząt powinien m.in. posiadać działalność gospodarczą w zakresie prowadzenia schroniska, dysponować prawem do ogrodzonej i zabezpieczonej nieruchomości, na której ma być prowadzona działalność związana z prowadzeniem schroniska, dysponować kadrą posiadającą kwalifikacje i przeszkolenie w zakresie opieki nad zwierzętami, posiadać umowę współpracy z lekarzem weterynarii obejmującą przedmiot prowadzonej działalności, posiadać umowę z podmiotami uprawnionymi do przewozu zwłok zwierzęcych, utylizacji lub prowadzenia grzebowisk lub posiadać uprawnienia do wykonywania tych czynności, posiadać samochód oznakowany i przystosowany do transportu zwierząt, posiadać urządzenia i środki techniczne umożliwiające prowadzenie działalności w powyższym zakresie. (akta kontroli str. 151-155)

W okresie objętym kontrolą Burmistrz wydał jedno zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami. 8 stycznia 2021 r. na wniosek właściciela Schroniska Dla Zwierząt Bezdomnych Jarosław Kubrak w Kolnie wydano decyzję administracyjną zezwalającą na prowadzenie działalności w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami. Decyzja spełniała wymogi art. 9 ust. 1 pkt. 1-2, 4-5 i ust. 1b ucpg. Określono w niej: obszar działalności podmiotu – teren Gminy Choroszcz, termin ważności zezwolenia - do 31 grudnia 2030 r. oraz wymagania w zakresie usług objętych zezwoleniem, m.in. obowiązek korzystania z atestowanych urządzeń i środków przystosowanych do wylapywania i odławiania zwierząt oraz środka transportu służącego wyłącznie do przewozu zwierząt. Ponadto zobowiązano przedsiębiorcę do przestrzegania wymagań zawartych w wyżej omówionej uchwale. (akta kontroli str. 156-160)

Wydana decyzja nie określała terminu podjęcia działalności, przez co naruszała wymagania art. 9 ust. 1 pkt. 3 ucpg – zagadnienie opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości, pkt 6*.

Schronisko dla Zwierząt Bezdomnych w Kolnie usługi w zakresie opieki nad zwierzętami bezdomnymi na terenie Gminy Choroszcz świadczyło od 1 sierpnia 2020 r.

(akta kontroli str. 174-190)

Sekretarz wyjaśnił, że w latach 2019-2024 Urząd nie pozyskał żadnych informacji o zaprzestaniu spełniania wymagań niezbędnych do prowadzenia działalności w zakresie opieki nad zwierzętami bezdomnymi, nie prowadził kontroli Schroniska dla Zwierząt Bezdomnych w Kolnie w zakresie spełniania wymogów wskazanych w wydanej decyzji i nie otrzymał żadnej skargi na świadczone przez ten podmiot usługi. (akta kontroli str. 13, 15-16)

W okresie objętym kontrolą, na terenie Gminy Choroszcz nie były prowadzone schroniska dla bezdomnych zwierząt, grzebowiska, ani spalarnie zwłok. Do Urzędu nie wpływały także żadne wnioski o wydanie zezwolenia na prowadzenie działalności w takim zakresie.

(akta kontroli str. 13, 15)

W Urzędzie nie prowadzono elektronicznej ewidencji wydanych i cofniętych zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie opieki nad zwierzętami bezdomnymi, co omówiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości, pkt 7.* (akta kontroli str. 174-190)

1.6. Regulamin wyłapywania bezdomnych zwierząt na terenie Gminy Choroszcz został uchwalony przez Radę Miejską w Choroszczy³² 23 maja 2003 r. Określono m.in., że wyłapywanie bezdomnych zwierząt będzie odbywało się po wcześniejszym ogłoszeniu terminu i obszaru wyłapywania, podaniu danych podmiotu prowadzącego czynności oraz schroniska, w którym zostaną umieszczone wyłapane zwierzęta, a w sytuacji interwencji mieszkańców lub powzięcia informacji o wystąpieniu zagrożenia zdrowia lub życia ludzi wyłapywanie to będzie miało charakter doraźny. Zgodnie z regulaminem wyłapane zwierzęta powinny zostać niezwłocznie przewiezione do schroniska za pomocą przystosowanego środka transportu zapewniającego m.in. prawidłowe ułożenie zwierząt, odpowiednią temperaturę i wentylację. Podmiot wyłapujący przed zawarciem umowy zobowiązany był m.in. do określenia środków i urządzeń do wyłapywania i transportu zwierząt oraz zapewnienia opieki weterynaryjnej. (akta kontroli str. 162-165)

W okresie objętym kontrolą wyłapywaniem bezdomnych zwierząt z terenu Gminy Choroszcz zajmowały się dwa podmioty.

Od 1 stycznia 2019 r. do 31 lipca 2020 r. Schronisko dla Bezdomnych Zwierząt Dworakowski Zygmunt i Grażyna Jadwiga Dworakowska s.c., które na podstawie umowy³³ zawartej z Gminą Choroszcz zobowiązało się m.in. do niezwłocznego (nie później niż 30 godzin od zgłoszenia) odławiania bezdomnych zwierząt z terenu Gminy Choroszcz z wykorzystaniem odpowiednich środków i urządzeń niestwarzających zagrożenia dla ich życia i zdrowia oraz niezadających cierpienia oraz transportowania ich do schroniska za pomocą środka do przewozu zwierząt, spełniającego warunki określone w ustawie o ochronie zwierząt. Strony ustaliły wynagrodzenie ryczałtowe w wysokości 1.400 zł (1.138,21 zł plus VAT 23%) za każdego odłowionego psa i 300 zł (243,90 zł plus VAT 23 %) za każdego odłowionego kota, przy czym liczba odłowionych zwierząt nie mogła przekroczyć 90 psów i 14 kotów. Rozliczeniem wykonania przedmiotu umowy były comiesięczne faktury wraz z informacją o ilości odłowionych zwierząt i dołączoną dokumentacją fotograficzną. W umowie zapisano, że odstąpienie od niej z przyczyn, za które odpowiedzialny jest wyłącznie Wykonawca obciąża go karą umowną w wysokości 26.000 zł, nie zabezpieczono jednak możliwości kontroli przez Usługodawcę prawidłowości realizacji postanowień umowy, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości, pkt 8.*

Podmiot z którym zawarto umowę, nie posiadał wydanego przez Burmistrza Choroszczy zezwolenia na prowadzenie działalności związanej z odławianiem bezdomnych zwierząt z terenu Gminy, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości, pkt 9.*

5 sierpnia 2020 r. Gmina wypowiedziała umowę ze Schroniskiem dla Bezdomnych Zwierząt w Radysach na wyłapywanie zwierząt z terenu Gminy i opiekę nad nimi. Z wyjaśnień Sekretarza Gminy wynika, że powodem wypowiedzenia umowy było pozyskanie przez Gminę informacji o wszczęciu przez Powiatowego Lekarza Weterynarii w Pieszku postępowania administracyjnego w sprawie naruszenia wymagań weterynaryjnych przy prowadzeniu schroniska oraz pismo z Urzędu Miejskiego w Białej Piskiej o wszczęciu postępowania z urzędu w sprawie cofnięcia zezwolenia dla tego podmiotu na prowadzenie działalności w formie schroniska. (akta kontroli str. 12-13, 16, 18, 166-173)

Od 1 sierpnia 2020 r. Schronisko Dla Zwierząt w Kolnie³⁴, z którym na lata 2020 – 2024 Burmistrz zawarł pięć umów³⁵ na świadczenie usług związanych z odławianiem zwierząt i zapewnieniem im opieki. Odłowienia były przeprowadzane po wcześniejszym zgłoszeniu

³² Uchwała nr IV/55/03 Rady Miejskiej w Choroszczy z 30 kwietnia 2003 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu wyłapywania bezdomnych zwierząt na terenie Gminy Choroszcz oraz rozstrzygnięcia o dalszym postępowaniu z nimi. Dz. Urz. Woj. Podlaskiego nr 50, poz. 1050 z 24 maja 2003 r.

³³ Umowa z 21 grudnia 2018 r. zawarta na okres od 1 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2020 r.

³⁴ Którego właścicielem był Jerzy Kubrak, a od 20 października 2020 r. Jarosław Kubrak.

³⁵ Umowy zawarte: 1 sierpnia 2020 r. (aneksowana 13 listopada 2020 r. w zakresie zmiany reprezentanta usługodawcy oraz aneksowana 10 grudnia 2020 r. w zakresie zmiany numeru rachunku bankowego), 10 grudnia 2020 r., 13 grudnia 2021 r., 27 grudnia 2022 r., 11 grudnia 2023 r., które zapewniały ciągłość realizacji zadań.

telefonicznym lub mailowym ze strony Zleceniodawcy, w terminie do 48 godzin od zgłoszenia, a w pilnych przypadkach bez zbędnej zwłoki. Za gotowość do podjęcia działań, niezależnie od liczby wylapanych zwierząt, Urząd płać ryczałtowo miesięcznie brutto w latach 2020-2022 - 1.500,60 zł, w 2023 roku - 1.845,00 zł i w 2024 roku - 2.029,50 zł, a przy odławianiu psów z zastosowaniem środków farmakologicznych dodatkowo odpowiednio: 246 zł, 246 zł, 246 zł, 615 zł i 676,50 zł za wykonany zabieg. W każdej umowie Zleceniodawca zobowiązał się do wystawiania na ostatni dzień miesiąca faktur za wykonane usługi wraz z dokumentacją potwierdzającą przyjęcie psów oraz przesyłania drogą mailową ich fotografii. W umowach zapisano, że Zleceniodawca ma prawo do bieżącej kontroli realizacji przedmiotu umowy, a w sytuacji stwierdzenia nieprawidłowości zaprzestanie płacenia wynagrodzenia i jej rozwiązania. Nie określono natomiast kary umownej za niewykonanie lub nienależyte wykonanie przedmiotu umowy.

Podmiot posiadał zezwolenie dla przewoźnika TYP 1 z 22 grudnia 2020 r. oraz zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami na obszarze gminy Choroszcz z 8 stycznia 2021 r. wydane przez Burmistrza Choroszczy. Jednak w okresie obowiązywania pierwszej umowy (od 1 sierpnia 2020 r. do 31 grudnia 2020 r.) świadczył usługi bez zezwolenia na prowadzenie na terenie gminy takiej działalności, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości, pkt 9*.

(akta kontroli str. 12, 18, 174-212)

W umowach zawieranych ze Schroniskiem dla Bezdomnych Zwierząt w Radysach oraz Schroniskiem dla Zwierząt w Kolnie nie wskazano urządzeń i środków, przy pomocy których zwierzęta będą wylapywane, środków do przewozu zwierząt, zasad pomocy weterynaryjnej udzielanej w razie potrzeby oraz informacji, jakie wymagania powinny spełniać osoby zaangażowane do świadczenia usług związanych z odławianiem, przez co nie spełniono warunków określonych w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 26 sierpnia 1998 r. w sprawie zasad i warunków wylapywania zwierząt bezdomnych³⁶, co zostało szczegółowo omówione w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości, pkt 10*.

Ponadto umowy ze Schroniskiem dla Zwierząt w Kolnie nie zapewniały odławiania i opieki bezdomnym kotom z terenu Gminy Choroszcz, co szczegółowo omówiono z sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości, pkt 11*.

(akta kontroli str. 21, 23-24, 26, 28, 166-212)

1.7. Zakres opieki nad zwierzętami z terenu Gminy Choroszcz świadczony w okresie objętym kontrolą na podstawie zawartych umów przedstawiał się jak poniżej.

Od 1 stycznia 2019 r. do 31 lipca 2020 r. – Schronisko dla Bezdomnych Zwierząt w Radysach jako wykonawca był zobowiązany m.in. do zabezpieczenia miejsc przetrzymywania bezdomnych zwierząt, zapewnienia im wyżywienia i opieki, prowadzenia ich ewidencji, szukania chętnych i przekazywania zwierząt do adopcji na podstawie zawartych umów, po wcześniejszym sprawdzeniu wiarygodności osób adoptujących oraz o bieżącego informowania Zamawiającego o zwierzętach przekazanych do adopcji oraz ewentualnej ich śmierci. Wykonawca zobowiązał się również do zapewnienia opieki weterynaryjnej polegającej na 14-dniowej kwarantannie, odrobaczeniu, szczepieniu, leczeniu, sterylizacji lub kastracji, uspieniu zwierzęcia i usypianiu ślepych miotów. Za zwierzęta przyjmowane do schroniska pobierano opłatę w momencie ich odłowienia, co omówiono w pkt. 1.6. Po odłowieniu Gmina nie ponosiła dalszych opłat. W umowie zapisano, że odstąpienie od niej z przyczyn, za które odpowiedzialny jest wyłącznie Wykonawca obciąża go karą umowną w wysokości 26.000 zł, nie zabezpieczono jednak możliwości kontroli przez Usługodawcę prawidłowości realizacji zapisów umowy, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości, pkt 8*.

Schronisko dla Bezdomnych Zwierząt w Radysach posiadało zezwolenie na prowadzenie schroniska dla bezdomnych zwierząt z 16 czerwca 2018 r. wydane przez Burmistrza Białej Piskiej. W dokumentacji Urzędu brak było dokumentu potwierdzającego nadanie temu podmiotowi weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego oraz poświadczenia współpracy z podmiotem świadczącym w tym schronisku opiekę lekarsko- weterynaryjną. Sekretarz wyjaśnił: *Był on objęty nadzorem weterynaryjnym i posiadał WNI. Zostało to stwierdzone na stronie internetowej Głównego Inspektoratu Weterynarii, który to odpowiada za rejestr*

³⁶ Dz. U. z 1998 roku Nr 116, poz. 753.

podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną oraz nadaje WNI. Kopia Decyzji Burmistrza Białej Piskiej w zakresie prowadzenia schroniska dla bezdomnych zwierząt w Radysach jest w posiadaniu Urzędu. Wynika z niej, że podmiot musi zapewnić wszystkim zwierzętom przyjętym do schroniska odpowiednią opiekę lekarsko-weterynaryjną oraz posiadać aktualne umowy z podmiotami świadczącymi usługi weterynaryjne.

(akta kontroli str. 26, 28, 166-168, 294-302)

Od 1 sierpnia 2020 r. - Schronisko Dla Zwierząt w Kolnie, zgodnie z corocznie zawieranymi umowami (pięć umów od 2020 roku), było zobowiązane m.in. do: utrzymania miejsca w schronisku oraz przyjmowania bezdomnych psów z terenu Gminy Choroszcz, zapewnienia im właściwych warunków bytowych, zgodnie z normami etycznymi i obowiązującymi przepisami prawa. Za każdego przyjętego do schroniska psa i bezterminowe jego utrzymanie wraz z wyżywieniem, zapewnieniem opieki lekarsko-weterynaryjnej, sterylizację i kastrację zwierzęcia oraz prowadzenie akcji adopcyjnych Urząd płacił jednorazowo brutto 2.460,00 zł (2021-2022), 3.075,00 zł (2023), 3.382,50 zł (2024). W umowach zapisano, że Zleceniodawca ma prawo do bieżącej kontroli realizacji przedmiotu umowy poprzez wizytowanie schroniska i wgląd do całościowej dokumentacji³⁷. Nie określono natomiast kary umownej za niewykonanie lub nienależyte wykonanie przedmiotu umowy.

Podmiot z którym zawierano umowy, posiadał wydane przez Burmistrza Miasta Kolno 19 września 2018 r. zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami i prowadzenia schroniska dla bezdomnych zwierząt w Kolnie, numer weterynaryjny WNI 20068601 nadany decyzją Powiatowego Lekarza Weterynarii w Kolnie nr 93/10 z 14 kwietnia 2010 r., umowę na świadczenie usług weterynaryjnych z 20 października 2020 r. zawartą na czas nieokreślony z Gabinetem weterynaryjnym „ZWIERZAK” s.c. Adam Domagalski Jan Konopka z siedzibą w Kolnie ul. Towarowa 8 oraz umowę na świadczenie usług weterynaryjnych z 15 czerwca 2023 r. zawartą z Gabinetem Weterynaryjnym „Kocimiętka” Marlena Pstrąg-Cwalińska z siedzibą w 18-400 Łomża ul. Mazowiecka 1 lok. 7.

(akta kontroli str. 174-212, 297-298)

Umowy zawarte z powyższymi podmiotami w swojej treści nie zawierały:

- a) określenia sposobu realizacji obowiązkowej kastracji i sterylizacji zwierząt przebywających w schronisku (w szczególności w jakim terminie ma nastąpić),
- b) zobowiązania schroniska do znakowania wszystkich zwierząt niezwłocznie po przyjęciu do schroniska i przekazywania do gminy informacji o numerach czipów zwierząt odłowionych,
- c) wymagań oraz informacji o osobach, które będą sprawowały opiekę nad zwierzętami przebywającymi w schronisku,
- d) zobowiązania do zwrotu zwierzęcia prawowitemu właścicielowi, który wykaże, że zwierzę należy do niego,
- e) zobowiązania podmiotu do aktywnego poszukiwania nowych właścicieli dla zwierząt oraz określenia konkretnych zasad adopcji,
- f) obowiązku prowadzenia dokumentacji dotyczącej losu zwierzęcia przez cały okres pobytu w schronisku, od dnia przyjęcia do schroniska oraz obowiązku przekazywania informacji w tym zakresie gminie.

Szerzej zagadnienie to opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości, pkt 8.*

(akta kontroli str. 26, 29, 166-212)

Usługi w zakresie utrzymania poprawnego stanu sanitarnego na terenie gminy m.in. poprzez odbiór i transportowanie zwierząt rannych (bezdomnych i dzikich) poszkodowanych w wypadkach komunikacyjnych wraz z zapewnieniem im całodobowej opieki weterynaryjnej zapewniała Gminie Choroszcz Firma PHU „GROT”, z którą w latach 2019-2024 zawarto sześć

³⁷ W umowie zapisano: W ramach kontroli Zleceniodawca posiada możliwość wizytowania schroniska oraz uzyskania wglądu do całości dokumentacji związanej z przekazywanymi przez niego zwierzętami, m.in. wykazu zwierząt przebywających w schronisku, dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej w postaci zabiegów weterynaryjnych i książki szczepień, dokumentacji adopcji, dokumentacji dotyczącej zwierząt padłych i ich przekazania do utylizacji itp.

umów³⁸. Wykonanie usługi następowało po zgłoszeniu dokonanym pod wskazany numer telefonu przez Zamawiającego, Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego lub Policję. Podstawą rozliczenia była faktura VAT wystawiana na zakończenie każdego miesiąca za całodobową gotowość do podjęcia interwencji w wysokości ryczałtowej 1.845 zł brutto w latach 2020-2020, 2.214 zł w 2023 roku i 2.460 zł w 2024 roku. Strony ustaliły kary umowne w przypadku odstąpienia od umowy przez Zamawiającego z przyczyn, za które odpowiedzialny jest Wykonawca w wysokości 5% wynagrodzenia umownego brutto.

(akta kontroli str. 213-228)

Usługi związane z zapewnieniem opieki nad bezdomnymi i odebranymi w wyniku interwencji zwierzętami gospodarskimi na terenie Gminy Choroszcz były realizowane przez rolnika prowadzącego gospodarstwo rolne w miejscowości Rogówek, z którym w latach 2020-2024 Gmina Choroszcz zawarła pięć rocznych umów³⁹. Wykonawca zobowiązał się m.in. do zapewnienia miejsca i opieki zwierzętom gospodarskim w zależności od ich gatunków i potrzeb, stworzenia odpowiednich warunków bytowych, zapewnienia żywienia i opieki całodobowo przez wszystkie dni tygodnia. Zobligowany był też do informowania Zamawiającego o wszelkich zdarzeniach dotyczących posiadanych zwierząt, każdorazowego ewidencjonowania faktu wybycia zwierzęcia oraz informowania o zwrocie zwierzęcia właścicielowi i udostępniania ewidencji na potrzeby Gminy Choroszcz. Za pozostanie w gotowości właściciel gospodarstwa otrzymywał miesięcznie 100 zł brutto (płatność na zakończenie kwartału) oraz za przyjęte zwierzę, zapewnienie mu opieki i żywienia przez jedną dobę w wysokości brutto: 50 zł za bydło lub konia, 30 zł za trzodę chlewną, 20 zł za kozę lub owcę i 10 zł za drób, a w przypadku innych gatunków wartość usługi była wyceniana indywidualnie, natomiast płatność następowała w terminie 14 dni od zakończenia opieki.

(akta kontroli str. 229-238)

1.8. Procedury zrealizowane przy wyborze podmiotów zapewniających opiekę bezdomnym zwierzętom z terenu Gminy w latach 2019-2024 przedstawiały się jak poniżej.

W IV kwartale 2018 roku Urząd przeprowadził procedurę wyboru podmiotu wykonującego zamówienie pn. „Wylapywanie oraz opieka nad bezdomnymi zwierzętami z terenu gminy Choroszcz w latach 2019-2020”. Zaproszenia do złożenia ofert zostały wysłane do 14 podmiotów, z czego sześć podmiotów nie odebrało korespondencji. Z ośmiu podmiotów, które otrzymało zapytanie ofertowe jeden podmiot poinformował o braku możliwości uczestniczenia w procedurze wyłonienia wykonawcy z powodu niespełniania wymogów formalnych (Schronisko dla Zwierząt w Białymstoku⁴⁰), a jeden złożył ofertę (Schronisko dla bezdomnych zwierząt w Radysach). Jedynym kryterium wyboru przy wyłonieniu wykonawcy było kryterium cenowe. Wybrano ofertę, która jako jedyna została złożona w przedmiotowym postępowaniu i podpisano umowę ze Schroniskiem dla Zwierząt Jerzy Dworakowski w Radysach na okres od 1 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2020 r.

W czerwcu 2020 roku w związku z napływającymi do Urzędu licznymi wnioskami i informacjami dotyczącymi złej sytuacji zwierząt przebywających w Schronisku w Radysach (o czym mowa w punkcie 1.2.) Urząd rozpoczął procedurę wyboru nowego podmiotu zajmującego się opieką nad bezdomnymi zwierzętami z terenu gminy Choroszcz. W związku ze szczególnym charakterem usługi i brakiem możliwości pozyskania co najmniej trzech ofert, Urząd zastosował postanowienia § 4 ust 7 Regulaminu udzielania zamówień publicznych o wartości szacunkowej nieprzekraczającej wyrażonej w złotych równowartości kwoty 30.000 euro⁴¹, zgodnie z którym, ze względu na szczególny charakter i rodzaj usług zadanie można zlecić konkretnemu Wykonawcy. Wysłano zapytanie ofertowe do dwóch podmiotów

³⁸ Umowy: z 30 września 2020 r., z 8 grudnia 2020 r., z 20 grudnia 2021 r., z 27 grudnia 2022 r., z 11 grudnia 2023 r.

³⁹ Umowy: z 23 stycznia 2020 r., z 10 grudnia 2020 r., z 21 grudnia 2021 r., z 27 grudnia 2022 r., z 13 grudnia 2023 r. obowiązujące na każdy rok kalendarzowy, z wyjątkiem pierwszej umowy, która obowiązywała w okresie od 1 lutego 2020 r. do 31 grudnia 2020 r.

⁴⁰ Schronisko dla Zwierząt w Białymstoku nie prowadzi odłowu zwierząt, dlatego też ewentualna współpraca obejmowała by tylko przyjmowanie bezdomnych psów z terenu Gminy Choroszcz do Schroniska w Białymstoku.

⁴¹ Zarządzenia nr 14/2019 Burmistrza Choroszczy z 28 stycznia 2019 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu udzielania zamówień publicznych o wartości szacunkowej nieprzekraczającej wyrażonej w złotych równowartości kwoty 30 000 euro.

tj. Schroniska dla Zwierząt w Białymstoku oraz Schroniska dla Zwierząt w Kolnie. Schronisko w Białymstoku poinformowało, że nie spełnia wymogów formalnych i nie może uczestniczyć w procedurze wyłonienia wykonawcy, natomiast Schronisko w Kolnie złożyło ofertę, która została przez Urząd przyjęta. W latach 2021-2024 Urząd zabezpieczając realizację zadań z zakresu wylapywania bezdomnych zwierząt pochodzących z terenu gminy Choroszcz i dożywotniej opieki nad odłowionymi zwierzętami stosował zapisy § 4 ust 7 regulaminu udzielania zamówień publicznych, odstępując od przeprowadzania procedury rozeznania rynku i odpowiadał na składaną corocznie ofertę współpracy przez Jarosława Kubraka, a tym samym podpisywał na każdy rok kalendarzowy umowę ze Schroniskiem dla Zwierząt w Kolnie, z którym rozpoczął współpracę w roku 2020.⁴²

Odnosząc się do stosowania wyłącznie kryterium cenowego, a także od 2021 roku odstępowania od procedury rozeznania rynku Burmistrz wyjaśnił: *Na etapie wyłaniania wykonawcy w zakresie wylapywania oraz opieki nad bezdomnymi zwierzętami z terenu gminy Choroszcz, były wysyłane zapytania o współpracę do czternastu podmiotów w promieniu 150 km od miasta Choroszcz. Ofertę złożyło tylko Schronisko dla Bezdomnych Zwierząt w Radysach. Żadne inne schronisko nie chciało od nas zabierać zwierząt i zawrzeć z nami umowy. Postawienie zbyt wymagających warunków mogłoby doprowadzić do sytuacji, iż żadne schronisko nie złożyłoby oferty i Gmina nie mogłaby odławiać żadnych zwierząt. Ponadto, w/w zamówienie nie osiąga progów, przy których istnieje obowiązek stosowania prawa zamówień publicznych.* (akta kontroli str. 21, 24, 239)

1.9. W latach 2019-2024 w Gminie oprócz odławiania zwierząt bezdomnych i umieszczania ich w schroniskach nie realizowano innych zadań w tym zakresie. Nie prowadzono m.in. akcji sterylizacji lub kastracji zwierząt właścicielskich, znakowania zwierząt domowych oraz nie dofinansowywano tych zabiegów. Sekretarz Gminy wyjaśnił, że *gmina nie podejmowała innych działań, niż obligatoryjne związanych z opieką nad bezdomnymi zwierzętami oraz zapobieganiem bezdomności zwierząt, bowiem problem bezdomności wynika z sąsiedztwa miasta Białystok.* (akta kontroli str.13, 20)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W latach 2019-2024 w Programach, ani w żadnej z obowiązujących procedur kontroli zarządczej nie określono mierników realizacji zadań, o których mowa w pkt. II.B.6 Standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych, będących załącznikiem do Komunikatu Ministra Finansów z 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych⁴³. Punkt ten wskazuje, że cele i zadania należy określać jasno i w co najmniej rocznej perspektywie, a ich wykonanie należy monitorować za pomocą wyznaczonych mierników. Za sporządzenie ww. dokumentów odpowiedzialny był Burmistrz, który jednocześnie zobowiązany był do wyznaczenia mierników realizacji Programów oraz monitorowania wykonania zadań w nich określonych. Burmistrz wyjaśnił, że *problem bezdomności zwierząt na terenie Gminy Choroszcz spowodowany jest sąsiedztwem z miastem Białystok, dlatego nie określono mierników wykonania poszczególnych zadań.*

NIK zauważa, że niezależnie od przyczyn bezdomności zwierząt, rzetelne działanie wymaga, aby cele i zadania określone w Programach było monitorowane za pomocą wyznaczonych mierników. Jednocześnie należy zauważyć, że twierdzenie o pochodzeniu zwierząt z terenu Miasta Białystok może być jedynie przypuszczeniem, ponieważ zwierzęta najczęściej nie mają chipów i ustalenie ich właścicieli, a więc i poprzedniego miejsca pobytu, było niemożliwe.

(akta kontroli str. 12, 19, 42, 119-137, 240- 243, 303-306)

2. W uchwalonych na lata 2020-2023 Programach nie ujęto obligatoryjnych zadań dotyczących: usypiania ślepych miotów wszystkich zwierząt (nie tylko przebywających

⁴² 10 grudnia 2020 r. podpisano umowę na okres od 01 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2021 r.; 13 grudnia 2021 r. podpisano umowę na okres: od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2022 r.; 27 grudnia 2022 r. podpisano umowę na okres od 01 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2023 r.; 11 grudnia 2023 r. podpisano umowę na okres od 1 stycznia 2024 r. do 31 grudnia 2024 r.

⁴³ Dz. Urz. MF z 2009 r., Nr 15, poz. 84.

w schronisku), zapewnienia miejsca i opieki wszystkim zwierzętom gospodarskim (nie tylko bezdomnym) oraz zapewnienia całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadkach zdarzeń drogowych z udziałem wszystkich zwierząt (niezależnie od tego, czy są czyjąś własnością, czy nie) do czego zobowiązywał art. 11a ust. 2 uoz. W złożonych wyjaśnieniach Burmistrz podał, że: *Programy na lata 2020-2023 nie obejmowały swoim zakresem innych zwierząt, ponieważ zgodnie z art. 11a ustawy o ochronie zwierząt, będącym wypełnieniem art. 11 obejmować może wyłącznie zwierzęta bezdomne.*

NIK zauważa, że w art. 11a uoz wskazano wprost, że jego dyspozycja odnosi się nie tylko do zwierząt bezdomnych, lecz również do: wolno żyjących kotów (art. 11a ust. 2 pkt 2 uoz), ślepych miotów zwierząt (bez zawężenia do kategorii zwierząt bezdomnych – art. 11a ust. 2 pkt 6 uoz), zwierząt gospodarskich (art. 11a ust. 2 pkt 7 uoz) oraz wszystkich zwierząt będących ofiarami zdarzeń drogowych (art. 11a ust. 2 pkt 8). Również mówiące o fakultatywnych planach znakowania i sterylizacji zwierząt ustępy 3 i 3a tego artykułu, odnoszą się nie tylko do zwierząt bezdomnych, lecz wszystkich zwierząt w gminie, w tym mających właścicieli. (akta kontroli str. 7, 18, 111-118, 138-150)

3. Sposób zaplanowania w Programach środków finansowych na realizację poszczególnych zadań był niezgodny z dyspozycją art.11a ust. 5 uoz, stanowiącą, że rada gminy ma obowiązek wskazania w programie wysokości środków finansowych przeznaczonych na jego realizację oraz sposobu wydatkowania tych środków. W obowiązujących w latach 2020-2023 Programach:

- a) zaplanowane środki przeznaczone na odławianie bezdomnych zwierząt, umieszczanie ich w schroniskach wraz ze sterylizacją, kastracją i usypianiem ślepych miotów zostały określone w jednej puli, mimo iż dotyczyły różnych zadań,
- b) na sprawowanie całodobowej opieki weterynaryjnej nad wolno żyjącymi kotami oraz w Programach na 2020 i 2021 rok na ich kastrację i sterylizację nie przeznaczono żadnych środków, pomimo że w treści Programów ujęto takie zadania,
- c) w każdym z Programów zabezpieczono środki finansowe na prowadzenie działań edukacyjnych, mimo że w ich treści nie określono takich zadań.

Burmistrz wyjaśnił, że *nie zdefiniowano działań edukacyjnych, ponieważ problem bezdomności zwierząt na terenie gminy Choroszcz wynikał z sąsiedztwa miasta Białystok i w zdecydowanej większości odławiane psy pochodzą z terenu miasta Białystok, zatem działania edukacyjne nie przyniosłyby oczekiwanego skutku, a planowane środki finansowe zabezpieczały Urząd finansowo na nieprzewidzianą sytuację powiększenia się zjawiska bezdomności zwierząt w Gminie Choroszcz.*

Urząd nie zabezpieczał środków finansowych na realizację sterylizacji lub kastracji kotów wolno żyjących, gdyż jak wyjaśnił Burmistrz: *zwierzęta wolno żyjące (dzikie) to zwierzęta nieudomowione żyjące w warunkach niezależnych od człowieka. Miejscem dla zwierząt dzikich jest zasadniczo stan natury, więc sposobem ich traktowania przez człowieka jest powstrzymanie się od ingerencji, konserwacja tego stanu natury i jego ochrona przed nadmierną eksploatacją. Koty wolno żyjące są elementem ekosystemu, a ich obecność w naturalny sposób zapobiega obecności i rozmnażaniu się gryzoni takich jak myszy i szczury. Dlatego też, kotów wolno żyjących nie powinno się wyłapywać i wywozić ani w żaden sposób utrudniać im bytowania w ich naturalnych środowiskach, zwłaszcza kastrować i sterylizować. Jednocześnie Burmistrz wyjaśnił, że brak środków finansowych na zapewnienie całodobowej opieki weterynaryjnej kotom wolno żyjącym wynikał z niewydatkowania w latach ubiegłych żadnej kwoty na ten cel, a określenie jednej puli środków na zadania polegające na odławianiu bezdomnych zwierząt, umieszczaniu ich w schroniskach oraz na sterylizację, kastrację i usypianie ślepych miotów wynikało z pogrupowania wydatków w stosunku do podpisanych umów z poszczególnymi wykonawcami.*

NIK zauważa, że w koty wolno żyjące, o których mowa w art. 11a ust. 2 pkt 2 uoz nie mają definicji ustawowej, nie są zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi), którymi zgodnie z ustawą są zwierzęta nieudomowione żyjące w warunkach niezależnych od człowieka (art. 4 pkt 21 uoz). Koty wolno żyjące są zwierzętami domowymi (rozdział 2 uoz), nie są jednak zwierzętami bezdomnymi w rozumieniu ustawy o ochronie zwierząt.

4. W roku 2019 oraz 2024 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych 25 czerwca 2024 r.) w Gminie nie obowiązywały Programy opieki nad zwierzętami bezdomnymi i zapobiegania bezdomności zwierząt, co było skutkiem przygotowania ich i podjęcia przez właściwe organy (Burmistrza, Radę Miejską) z istotnym naruszeniem prawa, tj. naruszeniem art. 11a ust. 2 pkt 1, 6-8, art. 11a ust. 5 uoz.

Z wyjaśnień Burmistrza wynika, że w 2019 r. zostały podjęte działania w celu spełnienia wytycznych wskazanych przez Wojewodę. Między innymi zawarto 30 września 2019 r. umowę z firmą zapewniającą całodobową opiekę weterynaryjną w przypadku zdarzeń drogowych oraz 23 stycznia 2020 r. z rolnikiem, który podjął się opieki nad bezdomnymi i odebranymi w wyniku interwencji zwierzętami gospodarskimi z terenu gminy Choroszcz. Jednak ze względu na realizację tych działań w końcu 2019 r. nie było możliwości przedłożenia Radzie Miejskiej Programu opieki nad zwierzętami przed końcem roku. Odnosnie Programu na rok 2024 Burmistrz wyjaśnił, że: *W sprawie nieważności uchwały nr LIV/511/2024 Rady Miejskiej w Choroszczy z 21 lutego 2024 r. w sprawie przyjęcia programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Choroszcz w 2024 r., Urząd pracuje nad nowym projektem uchwały, który niezwłocznie zostanie przedstawiony Radzie Miejskiej.* (akta kontroli str. 11, 18)

5. Burmistrz Choroszczy nie przygotował i nie przedstawił Radzie Miejskiej w Choroszczy projektu uchwały w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami oraz prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt, co było niezgodne z art. 30 ust. 2 pkt 1 ustawy o samorządzie gminnym w związku z art. 7 ust. 3 ustawy o ucpg. Rada gminy powinna określić, w drodze uchwały, wymagania, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwoleń, natomiast burmistrz jest odpowiedzialny za przygotowanie projektów uchwał rady gminy. W efekcie w Gminie od 1 stycznia 2019 r. do 30 września 2020 r. nie określono wymagań, jakie powinien spełniać przedsiębiorca świadczący usługi w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami i prowadzący schronisko dla takich zwierząt.

Sekretarz wyjaśnił, że: *Rada Miejska w Choroszczy w dniu 21 czerwca 2018 r. podjęła uchwałę nr XXXVI/362/2018 w sprawie wymagań jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami, prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt, a także grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych i ich części na terenie Gminy Choroszcz. W dniu 5 października 2018 r. do tut. urzędu wpłynęła petycja w imieniu mieszkańców miasta i gminy Choroszcz zaniepokojonych rzekomymi planami budowy spalarni zwłok zwierzęcych w rejonie ulic Kruszewskiej, Zacherlańskiej i Zastawi I w Choroszczy. Ponieważ nieprawdziwe informacje były wykorzystywane w trakcie samorządowej kampanii wyborczej, Rada Miejska w Choroszczy podjęła decyzję o uchyleniu w/w uchwały. Wyjaśnienie tej kwestii mieszkańcom oraz przekonywanie radnych wymagało czasu i spowodowało, że kolejny projekt mógł zostać skutecznie rozpatrzony dopiero we wrześniu 2020 roku.* (akta kontroli str. 307-308)

NIK zauważa, że przyjęcie uchwały w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami oraz prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt jest obowiązkiem wynikającym z przepisów prawa i jego realizacja nie może być zależna wyborczych interesów osób biorących udział w samorządowej kampanii wyborczej.

6. Burmistrz Choroszczy wydał 8 stycznia 2021 r. Schronisku dla Zwierząt w Kolnie Jarosław Kubrak decyzję administracyjną zezwalającą na prowadzenie na terenie Gminy Choroszcz działalności w zakresie wylapywania zwierząt bezdomnych, jednak w decyzji tej nie określono terminu podjęcia działalności, przez co nie spełniała wymagań art. 9 ust. 1 pkt. 3 ucpg. Z wyjaśnień Burmistrza wynika, że zależało mu na tym, aby rozpoczęcie działalności nastąpiło w pierwszym dniu po uzyskaniu przez tę decyzję przymiotu ostateczności i poinformował, że w każdej kolejnej wydawanej decyzji administracyjnej będzie wskazana konkretna data podjęcia działalności.

7. Burmistrz nie prowadził w formie elektronicznej ewidencji udzielonych i cofniętych zezwoleń w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami oraz prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt, a także grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych i ich części, pomimo obowiązku wynikającego art. 7 ust. 6b ucpg. Wyjaśnił, że *ewidencja była prowadzona na stanowisku pracy w formie papierowej, a aktualnie trwają prace mające na celu udostępnienie ewidencji na stronie internetowej w zakładce Bezdomne zwierzęta.*

(akta kontroli str.12, 20, 161)

8. Gmina nie zabezpieczyła należytej realizacji zadań własnych zleconych Schronisku dla Bezdomnych Zwierząt w Radysach oraz Schronisku dla Zwierząt w Kolnie w zakresie odławiania bezdomnych zwierząt i zapewnienia opieki tym zwierzętom w schronisku:

- 1) Umowy zawarte z powyższymi podmiotami – z 21 grudnia 2018 r. ze schroniskiem w Radysach oraz pięć umów⁴⁴ zawartych ze schroniskiem w Kolnie na lata 2020 – 2024 w swojej treści nie zawierały:
- a) określenia sposobu realizacji obligatoryjnej kastracji i sterylizacji zwierząt przebywających w schronisku (w szczególności, w jakim terminie ma nastąpić),
 - b) zobowiązania schroniska do znakowania wszystkich zwierząt niezwłocznie po przyjęciu do schroniska i przekazywania do gminy informacji o numerach czipów zwierząt odłowionych,
 - c) wymagań oraz informacji o osobach, które będą sprawowały opiekę nad zwierzętami przebywającymi w schronisku,
 - d) zobowiązania do zwrotu zwierzęcia prawowitemu właścicielowi, który wykaże, że zwierzę należy do niego,
 - e) zobowiązania podmiotu do aktywnego poszukiwania nowych właścicieli dla zwierząt oraz określenia konkretnych zasad adopcji,
 - f) określenia kary umownej za niewykonanie lub nienależyte wykonanie przedmiotu umowy (Schronisko Dla Zwierząt w Kolnie),

Odnosnie obowiązków a) i b) od 27 stycznia 2023 r. są one uregulowane stosownymi przepisami prawa.

Sekretarz wyjaśnił, że *w treści umów nie zawierano takich wymagań i zobowiązań, gdyż istniało bardzo duże ryzyko, że żadne schronisko nie chciałoby zawrzeć umowy z Gminą Choroszcz.*

NIK zauważyła, że przepisy prawa są powszechnie obowiązujące i dotyczą wszystkich samorządów, a ich wybiórcze stosowanie jest niedopuszczalne. Ponadto obowiązkiem organów gminy jest należyte zabezpieczenie jej interesów.

- 2) W treści umowy zawartej ze Schroniskiem dla Bezdomnych Zwierząt w Radysach, która obowiązywała w okresie od 1 stycznia 2019 r. do 31 lipca 2020 r. nie zawarto zapisu umożliwiającego przeprowadzenie kontroli i zapewnienia wglądu do prowadzonej dokumentacji, przez co w tym okresie Gmina nie miała możliwości przeprowadzenia kontroli w schronisku i sprawdzenia warunków bytowych przebywających tam zwierząt. Sekretarz wyjaśnił: *na etapie wyłaniania wykonawcy w zakresie wyłapywania oraz opieki nad bezdomnymi zwierzętami z terenu Gminy Choroszcz, były wysłane zapytania o współpracę do 14 podmiotów w promieniu 150 km od miasta Choroszcz. Ofertę złożyło tylko Schronisko dla Bezdomnych Zwierząt w Radysach. Żadne inne Schronisko nie chciało od nas zabierać zwierząt i zawrzeć z nami umowy. Postawienie zbyt wymagających warunków mogłoby doprowadzić do sytuacji, iż żadne schronisko nie złożyłoby oferty i Gmina nie mogłaby odławiać żadnych zwierząt.*
- 3) Umowy zawierane z prowadzącym Schronisko dla Zwierząt w Kolnie nie zawierały zobowiązania przedsiębiorcy do informowania Gminy o losie zwierząt z terenu Gminy

⁴⁴ Umowy zawarte: 1 sierpnia 2020 r., 10 grudnia 2020 r., 13 grudnia 2021 r., 27 grudnia 2022 r. oraz 11 grudnia 2023 r.

Choroszcz od początku do końca ich pobytu w schronisku (w szczególności o wykonanych zabiegach znakowania, kastracji, leczeniu, adopcjach), pomimo że stanowiły one przedmiot umownego zobowiązania wykonawcy prowadzącego schronisko.

Jednocześnie w okresie objętym kontrolą rozliczenia ze schroniskami nie były uzależnione od czasu pobytu zwierzęcia w schronisku – stosowano:

- stawki jednorazowe za odłowienie i pobyt zwierzęcia w schronisku, niezależnie od czasu - stawka 1.400 zł za psa i 300 zł za kota (schronisko w Radysach), albo
- stawki miesięczne, niezależnie od liczby wylapanych zwierząt⁴⁵ (ryczałt, w latach 2020-2022 - 1.500,60 zł, w 2023 roku - 1.845,00 zł i w 2024 roku - 2.029,50 zł) i za pobyt w schronisku stawki jednorazowe uiszczane w związku z przyjęciem psa do schroniska, niezależnie od czasu pobytu - 2.460,00 zł (2021-2022), 3.075,00 zł (2023), 3.382,50 zł (2024) (schronisko w Kolnie).

Odnosnie braku zobowiązania przedsiębiorcy do informowania Gminy o losie zwierząt Sekretarz Gminy wyjaśnił, że *zobowiązanie to nie jest obligatoryjne, a Gmina zawierając umowę ryczałtową nie potrzebowała takiej informacji. Stosowne zapisy zostaną zawarte w umowie kolejnej.*

NIK zauważa, że stosowanie ryczałtu nie wyklucza kontroli jakości świadczonych usług. W kontekście zadania własnego gminy polegającego na zapewnieniu opieki nad zwierzętami bezdomnymi, wskutek braku rzetelnych informacji na temat dalszego losu konkretnych, odłowionych i przekazanych do schroniska zwierząt, Gmina nie była w stanie kontrolować, czy zobowiązania umowne wykonywano, a przy ich realizacji postępowano zgodnie z przepisami (znakowanie, kastracja, leczenie, adopcje). W konsekwencji nie była w stanie sprawować nadzoru w zakresie rozliczeń z tymi podmiotami z tytułu wykonywanej przez nie opieki nad bezdomnymi zwierzętami. (akta kontroli str. 27, 29, 166-168)

9. Dwie umowy na świadczenie usług odławiania zwierząt bezdomnych zawarte były z podmiotami nieposiadającymi zezwolenia na prowadzenie takiej działalności, o którym mowa w art. 7 ust. 6 ucp. 21 grudnia 2018 r. Gmina Choroszcz zawarła umowę ze Schroniskiem dla Bezdomnych Zwierząt Dworakowski Zygmunt i Grażyna Jadwiga Dworakowska s.c., a 1 sierpnia 2020 r. ze Schroniskiem dla Zwierząt Jerzy Kubrak w Kolnie. Pierwszy z przedsiębiorców nie posiadał zezwolenia, a drugi uzyskał je 8 stycznia 2020 r., tj. po pięciu miesiącach od zawarcia umowy. Burmistrz wyjaśnił powyższe braki przeoczeniem: *dopiero podpisując kolejną umowę na rok 2021 [10 grudnia 2020 r. – dop. NIK] z Panem Jarosławem Kubrakiem Schronisko w Kolnie, dostrzegliśmy brak takiego zezwolenia. Zezwolenie zostało wydane decyzją Burmistrza Choroszczy w dniu 8 stycznia 2021 r.* (akta kontroli str. 12, 18, 166-168, 174-178)

10. Zawierane w latach 2019-2024 umowy ze Schroniskiem dla Bezdomnych Zwierząt w Radysach oraz ze Schroniskiem dla Zwierząt w Kolnie w swojej treści nie wskazywały urządzeń i środków, przy pomocy których zwierzęta będą wylapywane i środków do ich przewożenia oraz nie przewidywały zapewnienia w razie potrzeby pomocy lekarsko-weterynaryjnej, przez co nie spełniały wymogów § 5 ust. 2 pkt. 1-3 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 26 sierpnia 1998 r. w sprawie zasad i warunków wylapywania zwierząt bezdomnych⁴⁶.

Burmistrz wyjaśnił, że: *w treści umów zawieranych w latach 2019-2024 z podmiotami świadczącymi usługi w zakresie wylapywania zwierząt bezdomnych określono powyższe wytyczne. Zgodnie z § 1 ust. 2 umowami zawartymi z Panem Jarosławem Kubrakiem Schronisko w Kolnie, zleceniobiorca zobowiązał się do utrzymania miejsc w schronisku, wylapywania i przyjmowania od zleceniodawcy bezdomnych zwierząt oraz do zapewnienia im właściwych warunków bytowych, zgodnie z normami etycznymi i obowiązującymi przepisami prawa w szczególności postanowieniami ustawy o ochronie zwierząt. W umowie zawartej ze Schroniskiem w Radysach taki zapis jest w § 4 pkt. 3)*

⁴⁵ Przy odławianiu psów z zastosowaniem środków farmakologicznych dodatkowo za liczbę wykonanych zabiegów.

⁴⁶ Dz. U. z 1998 r. Nr 116. poz. 753.

i 4), ponadto do oferty wysłanej do urzędu przez ten podmiot, była dołączona decyzja Burmistrza Białej Piskiej, w której w sentencji określono warunki działalności podmiotu zgodne z w/w rozporządzeniem.

NIK zauważył, że powołane postanowienia umowy ogólnie odwołujące się do niedookreślonych norm etycznych, czy przepisów prawa, które i tak podmiot powinien przestrzegać, nie stanowią o prawidłowym stosowaniu § 5 ust. 2 pkt. 1-3 ww. rozporządzenia – w umowie należy dokonać konkretyzacji w zakresie urządzeń i środków, przy których pomocy zwierzęta będą wylapywane, środków do przewozu zwierząt, zapewnienia, w razie potrzeby, pomocy lekarsko-weterynaryjnej.

(akta kontroli str. 21, 23, 166-168, 174-190)

11. Gmina nie zapewniła opieki bezdomnym kotom, czym naruszono dyspozycję art. 11a ust. 2 pkt. 1 uoz, który obliguje gminę do objęcia opieką wszystkich bezdomnych zwierząt. W Programach wskazywano schronisko, które nie przyjmuje kotów. Umowy zawierane przez Gminę w latach 2020-2023 ze Schroniskiem dla Zwierząt w Kolnie dotyczyły zapewnienia opieki wyłącznie bezdomnym psom.

Sekretarz wyjaśnił: *umowa zawarta ze Schroniskiem dla Bezdomnych Zwierząt w Kolnie nie przewidywała odłowień i zapewnienie miejsca w schronisku oraz sprawowania opieki kotom. Z analiz i obserwacji ubiegłych lat nie zaobserwowaliśmy dużego zjawiska bezdomności kotów w gminie Choroszcz. Gdyby takie przypadki się pojawiały, wtedy podjęlibyśmy indywidualne działania.*

(akta kontroli str. 26, 28, 174, 190)

12. Gmina nie zapewniła należytej opieki kotom wolnożyjącym, do czego zobowiązywał art. 11a ust. 2 pkt 2 uoz:

a) w Programach przewidziano zapewnienie całodobowej opieki weterynaryjnej wolno żyjącym kotom. Jednak obowiązujące od 1 października 2019 r. umowy z podmiotem zapewniającym całodobową opiekę weterynaryjną nie uwzględniały opieki nad kotami wolno żyjącymi. Zgodnie z Programami wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Choroszczy. Z wyjaśnień wynika, że Gmina w przygotowywanych Programach odnosiła się do wszystkich zadań obligatoryjnych nałożonych ustawą, natomiast zawierając umowę z podmiotem świadczącym całodobową opiekę weterynaryjną zabezpieczyła realizację zdarzeń faktycznie występujących na terenie gminy.

(akta kontroli str. 13, 17, 119-131, 213-228)

b) w uchwalonych na 2020 i 2021 rok Programach, celem zmniejszenia populacji zwierząt bezdomnych, wskazano na możliwość kastracji i sterylizacji kotów wolno żyjących, jednak ostatecznie w planach finansowych nie uwzględniono na ten cel środków finansowych.

Z wyjaśnień Sekretarza wynika, że *koty wolno żyjące są elementem ekosystemu i ich obecność w naturalny sposób zapobiega bytowości i rozmnażaniu się gryzoni takich jak myszy i szczury, w związku z tym nie powinno się ich wylapywać i wywozić, ani w żaden sposób utrudniać im bytowania w ich naturalnych środowiskach, zwłaszcza kastrować i sterylizować.*

(akta kontroli str. 12, 19, 119-131)

c) W raportach o stanie Gminy Choroszcz za rok 2019, 2020, 2021 i 2022 opublikowanych w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Choroszczy nie zamieszczono informacji o realizacji Programów opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie gminy Choroszcz, pomimo że art. 28aa ust. 1-2 ustawy o samorządzie gminnym nakłada na Burmistrza obowiązek przedstawienia w przedkładanym Radzie Miejskiej co roku do 31 maja raporcie o stanie gminy podsumowania działalności w poprzednim roku, a w szczególności m.in. realizację programów.

Burmistrz wyjaśnił, iż *przyczyną było przeoczenie. Zadeklarował jednak, że w raporcie za 2023 rok taka informacja zostanie ujęta.*

Opublikowany 27 maja 2024 r. raport stanie Gminy Choroszcz za 2023 rok zawierał opis realizacji Programu.

(akta kontroli str. 11, 18, 42, 240-243)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia zaplanowanie i zorganizowanie opieki nad zwierzętami bezdomnymi. Burmistrz terminowo opracowywał programy opieki nad

zwierzętami bezdomnymi i zapobiegania ich bezdomności, które przed uchwaleniem każdorazowo poddawane były opinii właściwych podmiotów. Programy na 2019 r. i na 2024 r. zostały jednak przygotowane i podjęte przez właściwe organy (Burmistrza, Radę Miejską) z istotnym naruszeniem prawa (z pominięciem minimalnych wymogów określonych art. 11a ust. 2 i 5 uoz), wskutek czego zostały one uchylone. Obowiązujące Programy zawierały obligatoryjne zadania własne gminy wynikające z ustawy o ochronie zwierząt⁴⁷, w tym również działania odnoszące się do kotów wolno żyjących, wskazywały podmioty, które miały realizować poszczególne zadania, jednak nie obejmowały swoim zakresem usypiania ślepych miotów wszystkich zwierząt (nie tylko przebywających w schronisku), zapewnienia miejsca i opieki wszystkim zwierzętom gospodarskim oraz zapewnienia całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadkach zdarzeń drogowych z udziałem wszystkich zwierząt. Jednocześnie zawarty w Programach podział środków finansowych był nieadekwatny do zaplanowanych działań. Pomimo możliwości kastracji i sterylizacji kotów wolno żyjących w 2020 i 2021 roku, nie zabezpieczono środków na to zadanie. Nie ustalono mierników realizacji zadań określonych w Programach. W Gminie w okresie, od 1 stycznia 2019 r. do dnia 30 września 2020 r. nie określono wymagań, jakie powinien spełniać przedsiębiorca świadczący usługi w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami i prowadzący schronisko dla takich zwierząt. Usługi w zakresie wylapywania bezdomnych zwierząt, zapewnienia im opieki, zapewnienia zwierzętom pomocy weterynaryjnej w przypadku zdarzeń drogowych oraz miejsca w gospodarstwie rolnym potrzebującym tego zwierzętom gospodarskim były realizowane przez podmioty zewnętrzne na podstawie zawartych umów. Gmina nie zabezpieczyła w umowach należytej realizacji zadań własnych zleconych przedsiębiorcom w zakresie odławiania bezdomnych zwierząt i zapewnienia opieki tym zwierzętom w schronisku. Zawierane umowy nie gwarantowały opieki weterynaryjnej kotom wolnożyjącym, a od 1 sierpnia 2020 r. nie zapewniały odławiania i opieki kotom bezdomnym. Dwie z umów na świadczenie usług odławiania zwierząt bezdomnych zawarte były z podmiotami nieposiadającymi zezwolenia na prowadzenie takiej działalności, a ponadto w treści wszystkich umów z podmiotami odławiającymi zwierzęta nie wskazano środków i urządzeń, które będą wykorzystywane przy świadczeniu tych usług.

OBSZAR

2. Realizacja zadań z zakresu opieki nad bezdomnymi zwierzętami i zapobiegania bezdomności oraz nadzór nad wykonaniem tych zadań.

Opis stanu faktycznego

2.1. W latach 2019-2024 w Gminie zadanie polegające na wylapywaniu zwierząt bezdomnych realizowane było wyłącznie w formie stałej. Działania podejmowano po uzyskaniu informacji o bezdomnym zwierzęciu znajdującym się na terenie gminy. (akta kontroli str.162)

Urząd nie prowadził chronologicznych rejestrów/ewidencji zgłoszeń dotyczących bezdomnych zwierząt. Z wyjaśnień Pracownika Wydziału Geodezji, Nieruchomości i Gospodarki Przestrzennej⁴⁸, który realizował w Urzędzie zadaniami z zakresu opieki nad bezdomnymi zwierzętami i zapobiegania bezdomności wynika, że:

- 1) w Urzędzie prowadzony jest notatnik, który służy do zapisu danych dotyczących znalezionego zwierzęcia oraz danych osoby zgłaszającej celem dalszego przekazania osobom zajmującym się wylapywaniem zwierząt, a zgłoszenia o bezdomnym zwierzęciu wpływają do Urzędu telefonicznie lub mailowo i cała komunikacja w tym zakresie odbywa się w formie rozmów telefonicznych lub mailowych;
- 2) po otrzymaniu informacji o blakającym się zwierzęciu znajdującym się na terenie Gminy Choroszcz przeprowadzany był wywiad z osobą składającą zawiadomienie celem określenia cech charakterystycznych znalezionego zwierzęcia oraz przekazywana była prośba o umieszczenie w miarę możliwości zdjęcia „zguby” na portalu internetowym miasta Choroszcz w celu ewentualnego odnalezienia właściciela zwierzęcia. W miarę możliwości podejmowana była również rozmowa z sołtysem miejscowości, na terenie której znajduje się bezdomne zwierzę o podjęcie próby odnalezienia właściciela. Niejednokrotnie również pracownik Urzędu odbywał oględziny miejsca przebywania

⁴⁷ Z dnia 21 sierpnia 1997 r. (Dz.U. z 2023 r. poz. 40 ze zm.).

⁴⁸ Dalej: Pracownik WGNiGP.

bezdomnego zwierzęcia. Podejmowane czynności bardzo często (brak konkretnych danych) pozwalały odnaleźć opiekuna zwierzęcia. W sytuacji nieodnalezienia właściciela przez ok. dwa dni od zgłoszenia pracownik Urzędu zawiadamiał telefonicznie pracownika (przy zgłoszeniach kierowanych do Schroniska dla Bezdomnych Zwierząt w Radysach) lub właściciela (przy zgłoszeniach do Schroniska dla Zwierząt w Kolnie) o potrzebie podjęcia interwencji oraz przekazywał numer telefonu osoby zgłaszającej i sołtysa. Przedsiębiorca przed wyjazdem kontaktował się z jedną z tych osób celem potwierdzenia, że zwierzę nadal przebywa we wskazanym miejscu i jak się zachowuje. Odławianie odbywało się w terminie nie dłuższym niż 30 godzin od chwili zgłoszenia przy czynnościach dokonywanych przez Schronisko dla Bezdomnych Zwierząt w Radysach oraz do 48 godzin od zgłoszenia przy współpracy ze Schroniskiem dla Zwierząt w Kolnie. Po zakończonej procedurze przez Schronisko Dla Bezdomnych Zwierząt w Radysach Urząd otrzymywał raz w miesiącu protokoły z przeprowadzonej interwencji oraz dokumentację fotograficzną zwierząt odłowionych, natomiast właściciel Schroniska dla zwierząt w Kolnie przekazywał telefoniczną informację o tym jakie zwierzę odłowiono, jak przebiegała interwencja i słowne potwierdzenie umieszczenia zwierzęcia w schronisku;

- 3) pracownicy Urzędu nie uczestniczyli w procesie odłowu zwierząt przez co nie byli obecni przy sprawdzaniu chipów u odłowionych zwierząt. Interwencje prowadzone były w różne dni tygodnia i o różnych godzinach, dlatego też nie wprowadzono zasady obecności przedstawiciela Urzędu w trakcie przebiegu tych czynności. Podczas odłowu obecni byli sołtysi lub osoby zgłaszające, a czasami również dzielnicowi. Zdarzały się przypadki, że w czasie odłowu zwierzęcia pojawiała się potrzeba użycia specjalistycznego sprzętu i szczególnego miejsca odłowu, wówczas w procesie tym nie uczestniczyły osoby postronne. (akta kontroli str. 244-246)

Na stronie internetowej Gminy Choroszcz prowadzona była zakładka Bezdomne zwierzęta⁴⁹, gdzie znajdowała się m.in. galeria psów odłowionych z terenu Gminy Choroszcz oraz numer kontaktowy do osoby odpowiedzialnej za zadania dotyczące bezdomności zwierząt.

(akta kontroli str. 266-271)

W latach 2019-2024 na terenie Gminy Choroszcz dochodziło do incydentów związanych z naruszeniem bezpieczeństwa mieszkańców wywołanych puszczaniem przez właścicieli/opiekunów psów bez możliwości ich kontroli i bez oznakowania umożliwiającego identyfikację właściciela lub opiekuna. Dane przedstawione przez Komendanta Miejskiego Policji w Białymstoku⁵⁰ pokazują, że w okresie objętym kontrolą przeprowadzono:

- a) 44 czynności wyjaśniające w sprawie nie zachowania środków ostrożności przy trzymaniu zwierzęcia (art. 77 § 1 Kodeksu wykroczeń), z czego 40 zakończyło się wnioskiem o odstąpienie od skierowania wniosku o ukaranie do sądu (24 sprawy zakończone mandatem, jedna pouczeniem), dwie sprawy były w toku, a dwie zakończyły się wyrokiem⁵¹,
- b) sześć czynności wyjaśniających w sprawie nie zachowania środków ostrożności przy trzymaniu zwierzęcia, które swoim zachowaniem stwarza niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia człowieka (art. 77 § 2 Kodeksu wykroczeń), z czego cztery zakończone wnioskiem o odstąpienie od skierowania wniosku o ukaranie do sądu (dwie sprawy zakończone ukaraniem mandatem karnym, jedna pouczeniem), jedna sprawa była w toku i jedna zakończyła się wyrokiem⁵².

⁴⁹ https://www.choroszcz.pl/pl/strefa_mieszkania_1/zaatw_spraw/bezdomne-zwierzeta.html - dostęp z 15 maja 2024 r.

⁵⁰ Dalej: Komendant.

⁵¹ Jedna zakończona przez Sąd naganą dla sprawcy, gdzie właścicielka psa nie zachowała zwykłych i nakazowych środków ostrożności przy utrzymaniu psa w taki sposób, iż pies biegał bez smyczy i kagańca na terenie plaży przy jeziorze Kominowe Bajoro wśród plażowiczów w dniu 29 czerwca 2023 r. a druga zakończona przez Sąd, gdzie sprawca został uznany za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu i za to na podstawie art. 77 § 1 Kodeksu wykroczeń Sąd orzekł wobec obwinionego karę grzywny w wysokości 250 złotych, gdzie sprawca nie zachował środków ostrożności przy trzymaniu zwierzęcia w wyniku czego pies wybiegł z posesji i pogryzł dziecko 25 lipca 2023 r.).

⁵² Sprawca został uznany za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu i za to na podstawie art. 77 § 2 Kodeksu wykroczeń orzeka się wobec obwinionego karę grzywny w wysokości 600 złotych, gdzie sprawca

Komendant poinformował, że na terenie Gminy Choroszcz odnotowano tylko jedno zgłoszenie pochodzące od pracowników Urzędu z prośbą o odnalezienie właściciela kotów. 8 listopada 2023 r. dzielnicowy pełniący służbę w Posterunku Policji w Choroszczy wraz z pracownikami Urzędu podjęli interwencję odnalezienia właścicielki czterech dzikich kotów znajdujących się na posesji w miejscowości Pańki. Po nieudanej próbie kontaktu z właścicielką posesji i stwierdzeniem dobrej kondycji kotów pozostawiono je pod opieką sąsiadki.

Komendant podał też, że nie dysponuje danymi dotyczącymi interwencji związanych ze zwierzętami domowymi, ich porzuceniem czy też pozostawieniem bez kontroli, gdyż System Wspomagania Dowodzenia Policji, stanowiący zbiór interwencji, nie wskazuje przedmiotu zgłoszenia.

Komendant podał, że w latach 2019-2024 na terenie gminy Choroszcz odnotowano 86 kolizji drogowych spowodowanych przez zwierzęta na drodze⁵³. Komenda Miejska Policji w Białymstoku nie gromadzi danych o gatunkach zwierząt uczestniczących w zdarzeniach drogowych z udziałem pojazdów mechanicznych. Elektroniczne systemy policyjne nie gromadzą także danych dotyczących zgłoszeń o wolno żyjących kotach czy też odławianiu zwierząt bezdomnych. (akta kontroli str. 247-250)

Z wyjaśnień pracownika WGNiGP wynika, że *Gmina nie śledziła losów odłowionych zwierząt, a jedyne informacje w tym zakresie jakimi dysponował Urząd to protokoły z przeprowadzonych odłowów i potwierdzenia przyjęcia zwierząt do schroniska wraz z dokumentacją fotograficzną oraz informacją o ilości zwierząt przekazanych do adopcji lub padłych otrzymywane od Schroniska w Radysach oraz informacje o ilości zwierząt odłowionych wraz ze wskazaniem rodzaju i płci zwierzęcia oraz określeniem umaszczenia i fotografią przesyłane przez Schronisko dla Zwierząt w Kolnie.*

Badanie losu 20 wylapanych zwierząt w oparciu o dokumentację w Urzędzie potwierdziło, że wykonawca sporządzał ww. dokumentację, natomiast los wylapanych zwierząt można było prześledzić do momentu przekazania zwierzęcia do schroniska. (akta kontroli str. 244-246)

2.2. W latach 2019-2024 Urząd nie wizytował, ani nie kontrolował podmiotów, którym powierzano opiekę nad bezdomnymi zwierzętami wylapanymi z terenu Gminy Choroszcz, a tym samym nie weryfikował dobrostanu zwierząt, realizacji obowiązku przeprowadzania kastracji/sterylizacji oraz znakowania zwierząt w schroniskach, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości, pkt 1.* (akta kontroli str. 22, 23)

2.3. Pracownik WGNiGP wyjaśnił, że wszystkie zwierzęta bezdomne odłowione z terenu Gminy były bezpośrednio przewożone do schroniska, z którym w danym momencie gmina miała podpisaną umowę, a na terenie gminy nie było i nie ma podmiotów prowadzących miejsca przetrzymywania zwierząt bezdomnych. (akta kontroli str. 244-246)

2.4. Zgodnie z obowiązującymi Programami (2020-2023) Gmina Choroszcz zobowiązała się do zapewnienia opieki wolno żyjącym kotom poprzez przyjmowanie zgłoszeń o konieczności ich dokarmiania oraz dokarmianie w miejscu przebywania, jak również zapewnienie całodobowej opieki weterynaryjnej, obejmującej swoim zakresem między innymi niezwłoczne podjęcie działań ratujących życie i zdrowie wolno żyjących kotów, transport, kompleksową opiekę lekarsko-weterynaryjną, jak również usypianie ślepych miotów. (akta kontroli str. 119-137)

W latach 2019-2024 Urząd otrzymał jedno zgłoszenie o potrzebie dokarmienia kotów wolno żyjących. Po przeprowadzonych oględzinach miejsca przebywania zwierząt (czynności przeprowadzone w obecności dzielnicowego) pracownicy Urzędu zauważyli, że istnieje potrzeba dokarmienia tych zwierząt. Pracownicy Warsztatu Urzędu Miejskiego w Choroszczy zakupili karmę i objęli opieką cztery koty wolno żyjące, co potwierdzono dokumentacją fotograficzną.

nie zachował ostrożności przy trzymaniu zwierzęcia a także straszył psem zgłaszającego w wyniku czego pies ugryzł w brzuch zgłaszającego i rozerwał mu bluzę w dniu 20 marca 2022 r.

⁵³ 15 w 2019 roku, 20 w 2020 roku, 10 w 2021 roku, 12 w 2022 roku, 19 w 2023 roku, 10 w 2024 roku (do 23 kwietnia 2024 r.).

(akta kontroli str. 252-265)

W okresie objętym kontrolą Urząd nie zapewniał całodobowej opieki weterynaryjnej kotom wolno żyjącym, gdyż mimo wskazywania w treści Programów, że Firma PHU „GROT” s.c. Dariusz Krasowski i Anna Maria Krasowska z siedzibą w Białymstoku będzie świadczyła całodobową opiekę weterynaryjną nad zwierzętami bezdomnymi poszkodowanymi w wypadkach drogowych oraz kotami wolno żyjącymi (w tym usypiania ślepych miotów), to podpisana z tym podmiotem umowa w swoim przedmiocie gwarantowała jedynie opiekę nad zwierzętami (dzikimi i bezdomnymi) rannymi w wyniku zdarzenia komunikacyjnego. Nie obejmowała opieki nad wolno żyjącymi kotami przez co nie realizowano obligatoryjnego zadania wynikającego z art. 11a ust. 2 pkt. 2 i 6 uoz, o czym mowa w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości, pkt 2.* (akta kontroli str. 213-228)

W latach 2019-2024 w rozplanowywanych corocznie środkach finansowych na realizację Programów zakładano środki finansowe na dokarmianie wolno żyjących kotów w wysokości po 500 zł na każdy rok, z czego poniesiono w tym zakresie tylko jeden wydatek rzędu 205,24 zł na zakup karmy dla kotów w 2023 r. (akta kontroli str. 111-140, 285-286)

Z analizy dokumentacji dotyczącej kotów wolno żyjących wynika, że do Urzędu wpłynęła jedna prośba o interwencję w sprawie kotów wolno żyjących (o czym mowa powyżej). W trakcie kontroli nie uzyskano informacji wskazujących, że kotami wolno żyjącymi na terenie Gminy opiekują się osoby fizyczne lub też organizacje społeczne. (akta kontroli str. 38-41, 252-256)

Burmistrz wyjaśnił, że Gmina nie monitorowała stanu populacji kotów wolno żyjących, ani żadnych innych zwierząt dzikich, gdyż są to zwierzęta nieudomowione żyjące w warunkach niezależnych od człowieka i należy powstrzymywać się w ingerowanie w ich bytowanie. (akta kontroli str. 22-24)

2.5. W okresie objętym kontrolą Gmina Choroszcz, zgodnie z treścią przyjętych Programów, zobligowała się do usypiania ślepych miotów zwierząt bezdomnych przebywających w schroniskach oraz zapewnienia całodobowej opieki weterynaryjnej zwierzętom bezdomnym poszkodowanym w wypadkach drogowych. (akta kontroli str. 119-137)

Gmina Choroszcz w zawartych umowach zobowiązywała podmioty prowadzące schroniska do usypiania ślepych miotów zwierząt bezdomnych trafiających tam z terenu gminy. Urząd nie posiadał jednak danych o ilości dokonanych zabiegów i nie kontrolował nigdy schronisk w celu sprawdzenia czy takie zadania są realizowane.

Burmistrz na pytanie w jaki sposób realizowano w Gminie zadanie polegające na usypianiu ślepych miotów wyjaśnił: *Usypianie ślepych miotów odbywało się (odbywa) w schroniskach, z którymi mieliśmy (mamy) zawarte umowy. Poza schroniskiem nie odbywało się usypianie ślepych miotów i nie realizowaliśmy tego zadania, ponieważ nie wpływały do Urzędu żadne informacje o konieczności przeprowadzenia takiego zabiegu. Nie mamy informacji ile przeprowadzonych zostało takich zabiegów w schronisku w Radysach, ponieważ umowa nie zawierała takich zapisów. W schronisku w Kolnie, uśpiono 10 szczeniąt (ślepy miot) w 2020 roku.* (akta kontroli str. 21-24, 166-190)

Z dokumentacji nie wynika, aby do Urzędu wpłynęły informacje o potrzebie dokonania zabiegu usypiania ślepych miotów. (akta kontroli str. 38-41)

Całodobowa opieka weterynaryjna w przypadku zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt na terenie gminy świadczona była od 1 października 2019 r. zgodnie z treścią umów zawieranych z firmą PHU GROT s.c. Dariusz Krasowski i Anna Maria Krasowska z siedzibą w Białymstoku. Podmiot ten pozostawał w całodobowej gotowości i podejmował interwencje zgłaszane telefonicznie przez Urząd, Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego lub Policję. W okresie objętym kontrolą firma PHU „GROT” podjęła 31 interwencji, z czego 9 interwencji dotyczyło rannej zwierzyny domowej (pięć psów, cztery koty), a sprawozdania z ich przebiegu przedstawiała łącznie z przekazywaną na koniec miesiąca dokumentacją rozliczeniową. (akta kontroli str. 213-228, 276-282)

Do 30 września 2019 r. Gmina nie miała zawartej umowy z żadnym podmiotem świadczącym usługi w zakresie całodobowej opieki weterynaryjnej udzielanej zwierzętom poszkodowanym w wypadkach drogowych, gdyż jak wyjaśnił Burmistrz – Urząd poszukiwał podmiotu, który chciałby podjąć współpracę w przedmiotowym zakresie. Pomimo tego w dniu 21 marca 2019 r., gdy do Urzędu wpłynęła informacja o zwierzęciu rannym w wypadku drogowym Gmina podjęła działania i zleciła jednorazowo firmie PHU „GROT” podjęcie interwencji i udzielenie pomocy. Pomoc poszkodowanemu psu została udzielona, co potwierdza złożona do Urzędu i opłacona ze środków gminy faktura. (akta kontroli str.283-284)

2.6. W okresie objętym kontrolą Gmina podejmowała działania zmierzające do stworzenia planu trwałego znakowania zwierząt. Burmistrz 18 czerwca 2020 r. wystąpił z pismem do innych gmin⁵⁴, w którym poinformował, że jedynym skutecznym sposobem zapobiegania bezdomności zwierząt jest stworzenie systemu obowiązku powszechnego chipowania psów i konieczności wprowadzenia centralnego systemu ich ewidencji co spowodowałoby, że psy przestałyby być anonimowe i tym samym bezdomne, a dzięki takiemu procesowi, skokowo ubyłyby psów bezdomnych oraz zadeklarował, że jeżeli zdecyduje się na to ustawodawca lub chociażby miasto Białystok oraz inne gminy z aglomeracji to Gmina Choroszcz również przeprowadzi i dofinansuje taki proces. Żadna z Gmin nie odpowiedziała na pismo.

(akta kontroli str.13, 16, 34-35)

Gmina nie przystępowała do przygotowywania i realizacji planu sterylizacji lub kastracji zwierząt domowych. Sekretarz wyjaśnił, że jego zdaniem decyzję w tej sprawie powinni podejmować właściciele zwierząt, którzy również powinni ponosić koszty tych zabiegów.

(akta kontroli str.13, 16)

2.7. Gmina nie prowadziła działalności informacyjno-popularyzatorskiej mającej na celu zapobieganie bezdomności zwierząt i nie podejmowała współpracy z innymi podmiotami (spółdzielniami, wspólnotami mieszkaniowymi, szkołami, organizacjami zajmującymi się ochroną zwierząt) zmierzającej do wspólnej realizacji działań z zakresu opieki nad zwierzętami bezdomnymi, gdyż, jak wynika z wyjaśnień Sekretarza Gminy *problem bezdomności zwierząt spowodowany jest sąsiedztwem miasta Białystok, skąd przychodzą błąkające się psy i nie jest zależny od mieszkańców Gminy Choroszcz.*

(akta kontroli str.13, 16-17)

Na oficjalnej stronie internetowej Gminy Choroszcz w zakładkach „Bezdomne zwierzęta”⁵⁵ i „Ochrona zwierząt”⁵⁶ publikowane były m.in. informacje przedstawiające zadania jakie realizuje Gmina z zakresu opieki nad zwierzętami bezdomnymi, nazwy podmiotów, które świadczą usługi w Gminie w tym zakresie oraz numer telefonu, pod który należy zgłaszać potrzebę podjęcia interwencji, a ponadto dane kontaktowe do pracownika Urzędu odpowiedzialnego za realizację zadań dotyczących bezdomności zwierząt⁵⁷. Ponadto prezentowana była galeria psów odłowionych w roku 2023 roku (fotografie 10 psów) i 2024 roku (fotografia jednego psa) oraz informacja, że publikowana galeria służy do tego, aby pomóc właścicielom w znalezieniu swojego pupila i numer telefonu do kontaktu w tej sprawie z pracownikiem Urzędu. Zakładki te to jedyny obszar dotyczący problemu bezdomności zwierząt na stronie internetowej Gminy, co potwierdzają przeprowadzone oględziny oficjalnej strony internetowej Gminy.

(akta kontroli str.266-271)

2.8. W latach 2019-2024 w corocznie uchwalanym budżecie gminy wydatki na ochronę zwierząt ujmowano w dziale 900 - *Gospodarka komunalna i ochrona środowiska* w rozdziale

⁵⁴ Pismo przesłane do: Urząd Miejski Czarna Białostocka, Urząd Gminy Dobrzyniewo Duże, Urząd Gminy Gródek, Urząd Gminy Juchnowiec Kościelny, Urząd Miejski w Łapach, Urząd Miejski w Supraślu, Urząd Miejski w Suraziu, Urząd Gminy Poświętne, Urząd Gminy Turośń Kościelna, Urząd Miejski w Tykocinie, Urząd Miejski w Wasilkowie, Urząd Miejski w Zabłudowie, Urząd Gminy Zawady, Urząd Miejski w Białymstoku.

⁵⁵ https://www.choroszcz.pl/pl/strefa_mieszkaca_1/zaatw_spraw/bezdomne-zwierzeta.html - dostęp z 22 maja 2024 r.

⁵⁶ https://www.choroszcz.pl/pl/strefa_mieszkaca_1/zaatw_spraw/ochrona_rodowiska/ochrona-zwierzat.html - dostęp z 27 czerwca 2024 r.

⁵⁷ Wydział Geodezji, Nieruchomości i Gospodarki Przestrzennej Urząd Miejski w Choroszczy ul. Dominikańska 2 16-070 Choroszcz Pokój nr 9 tel. 85 713 22 35 i wskazana osoba.

90095 - Pozostała działalność w § 4210 Zakup materiałów i wyposażenia oraz w § 4300 Zakup usług pozostałych, przy czym:

- w roku 2019 zaplanowane na poziomie 62.200 zł wydatki wykonano w wysokości 44.427 zł (71,4%) z czego 38.400 zł wydatkowano na usługi świadczone w zakresie wylapywania i pobytu w schronisku, 6.027 zł na zapewnienie całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadku zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt;
- w 2020 roku wydatki określone na poziomie 81.140 zł zrealizowano w wysokości 40.507 zł (49,9%), z czego 17.267 zł wydatkowano na wylapywanie i pobyt zwierząt w schroniskach, 22.140 zł na zapewnienie całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadku zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt, a 1.100 zł na zapewnienie opieki zwierzętom gospodarskim;
- w 2021 roku założony na poziomie 126.140 zł plan finansowy został zrealizowany w wysokości 103.584,60 zł (82,1%), z czego 80.244,60 zł poniesiono na wylapywanie i pobyt zwierząt w schroniskach, 22.140 zł na zapewnienie całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadku zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt i 1.200 zł na zapewnienie opieki zwierzętom gospodarskim;
- w 2022 roku z zaplanowanej kwoty 126.140 zł wydatkowano 91.285,20 zł (72,4%), z czego 67.945,20 zł przeznaczono na wylapywanie i pobyt zwierząt w schroniskach, 22.140 zł na zapewnienie całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadku zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt oraz 1.200 zł na zapewnienie opieki zwierzętom gospodarskim;
- w roku 2023 oszacowane na poziomie 130.568 zł wydatki zrealizowano w wysokości 94.393,24 zł (72,3%) przeznaczając 66.420 zł na wylapywanie i pobyt zwierząt w schroniskach, 26.568 zł na zapewnienie całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadku zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt, 205,24 zł na dokarmianie wolno żyjących kotów i 1.200 zł na zapewnienie opieki zwierzętom gospodarskim;
- w roku 2024 plan finansowy określono na poziomie 133.520 zł, z czego do końca marca wydatkowano 37.446 zł (28%), z tego: 29.766 zł na wylapywanie i pobyt zwierząt w schronisku, 7.380 zł na zapewnienie całodobowej opieki weterynaryjnej zwierzętom poszkodowanym w wypadkach drogowych, a 300 zł na zapewnienie opieki zwierzętom gospodarskim. (akta kontroli str.272)

Powyższe środki wydatkowane na podstawie:

- prawidłowo wystawionych i rozliczonych w każdym miesiącu faktur otrzymanych od Schronisko dla bezdomnych zwierząt w Radysach (39.800 zł), Schroniska dla zwierząt w Kolnie (260.242,80 zł), firmy PHU „GROT” (105.903 zł);
- wystawianych po zakończeniu kwartału przez Wydział Geodezji, Nieruchomości i Gospodarki Przestrzennej dyspozycji przelewu kwoty ryczałtowej wynikającej z zawartej umowy z gospodarstwem rolnym (5.000 zł);
- faktury za zakup karmy dla kotów przedstawionej przez Warsztat Urzędu (205,24 zł);
- faktury od podmiotu (firma PHU GROT), który jednorazowo na zlecenie Gminy udzielił pomocy psu poszkodowanemu w wypadku drogowym (492 zł).

Usługodawcy każdorazowo przedkładali dokumentację finansową i sprawozdawczą za wykonane usługi lub pozostawanie w danym miesiącu w stanie gotowości zgodnie z wynagrodzeniem wynikającym z postanowień zawartych umów. (akta kontroli str.273-282)

Gmina nie posiadała informacji o ilości zwierząt przebywających w schroniskach.

(akta kontroli str. 11, 14-15, 36)

W latach 2019-2024 Burmistrz nie kontrolował podmiotów świadczących usługi w zakresie opieki nad zwierzętami bezdomnymi i nie sprawdzała dobrostanu zwierząt odłowionych z terenu Gminy, co szerzej zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości, pkt 1*.

(akta kontroli str. 22, 25)

Urząd nie posiadał wyników kontroli przeprowadzanych przez organy kontroli i inspekcji. Burmistrz wyjaśnił: ...*Posiadamy jednak kopie notatek służbowych z Gmin Tykocin i Suraż*

o wynikach kontroli przeprowadzonych w schronisku w Radysach. Informacje te dotyczyły zatrudnionych lekarzy weterynarii, karmy, wolontariatu, zatrudnionego personelu, nadzoru Inspekcji Weterynaryjnej w Pisku. Z obu notatek wynikało, że nie stwierdzono uchybień i nieprawidłowości w schronisku. Powyższe kontrole utwierdzały nas w przekonaniu, że przedmiotowe schronisko działało prawidłowo. (akta kontroli str.22, 25, 287-293)

2.9. Gmina w uchwalonych Programach na lata 2020-2023 nie określiła mierników produktów i rezultatów realizacji celów i zadań, a tym samym nie monitorowała efektów powziętych działań (opis w obszarze 1, w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości, pkt 1*). (akta kontroli str.119-137)

Dane posiadane przez Urząd wskazują, że zjawisko bezdomności zwierząt na terenie Gminy Choroszcz w latach 2019-2023 wykazywało się tendencją spadkową, a liczba odłowionych w jednym roku zwierząt wahała się w przedziale od 14 do 27 sztuk (w 2019 roku – 27 sztuk, w 2020 (pandemia, zmiana wykonawcy) – 14 sztuk, 2021 – 25 sztuk, 2022 – 20 sztuk, 2023 – 14 sztuk). Jednocześnie roczne wydatki⁵⁸ na te cele z poziomu ok. 40 tys. zł rocznie w latach 2019-2020, po zmianach wykonawcy wyłapywania bezdomnych zwierząt i opieki w schronisku wzrosły znacząco do poziomu 90 tys. zł – 103 tys. zł, tj. ponad dwukrotnie. Związane jest to ze zmianą wykonawcy usług odłowu i opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz stawek stosowanych w rozliczeniach. (akta kontroli str.42, 43, 240-243)

2.10. Pytany o problemy i trudności związane z realizacją programów opieki nad bezdomnymi zwierzętami, Burmistrz wskazał na sąsiedztwo z miastem Białystok. Wyjaśnił, że: *wszystkie lub prawie wszystkie odławiane psy na terenie Gminy Choroszcz pochodzą z m. Białystok, co powoduje, że wszelkie inne działania, w tym edukacyjne, nie mają sensu. Ponadto, ustawodawca wygenerował nowy gatunek zwierzęcia – kot wolno żyjący, w związku z czym zrównał go ze zwierzęciem dzikim. Zwierzęta wolno żyjące (dzikie) to zwierzęta nieudomowione żyjące w warunkach niezależnych od człowieka. Miejscem dla zwierząt dzikich jest zasadniczo stan natury, więc sposobem ich traktowania przez człowieka jest powstrzymanie się od ingerencji, konserwacja tego stanu natury i jego ochrona przed nadmierną eksploatacją. Koty wolno żyjące są elementem ekosystemu, a ich obecność w naturalny sposób zapobiega obecności rozmnażaniu się gryzoni takich jak myszy i szczury. Dlatego też, kotów wolno żyjących nie powinno się wyłapywać i wywozić ani w żaden sposób utrudniać im bytowania w ich naturalnych środowiskach, w tym kastrować i sterylizować.* (akta kontroli str.13-20)

NIK zauważa, że bez ustalenia właścicieli zwierząt nie można wskazywać, że zwierzęta pochodzą z innej gminy. Ponadto mając na uwadze wzrastającą liczbę mieszkańców gminy Choroszcz uznać należy, że podjęcie działań edukacyjnych skierowanych do mieszkańców może mieć wpływ na ograniczenie bezdomności zwierząt.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Gmina nie kontrolowała podmiotów, którym powierzyła realizację zadań polegających na zapewnieniu opieki bezdomnym zwierzętom i nie interesowała się losem zwierząt przekazanych pod opiekę tych podmiotów, co ocenić należy jako działanie nierzetelne. Z wyjaśnień pracownika WGNiGP, który realizował w Urzędzie zadania z zakresu opieki nad bezdomnymi zwierzętami i zapobiegania bezdomności wynika, że *Gmina nie śledziła losów odłowionych zwierząt [...]. Pracownik wyjaśnił, że Urząd nie pozyskiwał informacji od żadnego ze schronisk o kastracji/sterylizacji zwierząt, znakowaniu oraz poszukiwaniu nowych właścicieli, gdyż w treści zawartych umów podmioty zobowiązały się do wykonywania tych czynności, a Urząd nie potrzebował gromadzenia takich danych. Umowa zawarta z podmiotem, który aktualnie świadczy usługi w zakresie opieki nad bezdomnymi zwierzętami dopuszcza możliwość kontroli schroniska w każdym momencie i w sytuacji potrzeby powzięcia jakichkolwiek informacji Urząd ma do nich nieograniczony dostęp.* (akta kontroli str. 244-246)

⁵⁸ 2019 rok – 44.427 zł, 2020 rok – 40.507 zł, 2021 rok – 103.585 zł, 2022 rok – 91.285 zł, 2023 rok – 94.393 zł, 2024 rok (do 31.03) – 37.466 zł.

Umowę zawartą ze Schroniskiem dla bezdomnych zwierząt w Radysach Gmina wypowiedziała 5 sierpnia 2020 r. z powodu pozyskania informacji o wszczęciu przez Powiatowego Lekarza Weterynarii w Pieszku postępowania administracyjnego w sprawie kontroli spełnienia wymagań weterynaryjnych przy prowadzeniu schroniska oraz pismo z Urzędu Miejskiego w Białej Piskiej o wszczęciu postępowania z urzędu w sprawie cofnięcia zezwolenia dla tego podmiotu na prowadzenie działalności w formie schroniska, nie podjęła działań zmierzających do przeniesienia zwierząt do innego schroniska, nie interesowała się również losami zwierząt, które trafiły tam z jej terenu. Pracownik WGNiGP wyjaśnił, że: *Gmina nie posiada wiedzy na temat losu zwierząt oddanych pod opiekę Schroniska w Radysach. Zapisy umowy z tym podmiotem zobowiązywały go do zapewnienia dożywotniej opieki, dlatego też Gmina nie interesowała się losami zwierząt po rozwiązaniu umowy. Posiadamy jedynie informację Schroniska w Radysach, że w związku z postanowieniem Prokuratury Rejonowej Olsztyn Północ z 24 czerwca 2020 r.⁵⁹ zwierzęta, które przebywały w tym schronisku zostały zabezpieczone jako materiał dowodowy w toczącej się sprawie i nie będziemy otrzymywali informacji o padnięciach, zbiegnięciach i adopcjach naszych psów.*

(akta kontroli str. 13, 16, 166-169)

Burmistrz Choroszczy wyjaśnił: *Gmina nie kontrolowała schroniska w Radysach, ponieważ organem właściwym do nadzoru nad schroniskami jest Powiatowy Lekarz Weterynarii. Nigdy nie otrzymaliśmy negatywnych sygnałów z tej instytucji o schronisku w Radysach, dlatego Gmina Choroszcz nie uznawała za właściwe kwestionowanie ustaleń nadzoru weterynaryjnego. Nie było potrzeby kontroli schroniska w Kolnie. Nigdy nie otrzymaliśmy negatywnych opinii o tym podmiocie. Schronisko działa bez zarzutu, realizuje szybko i sprawnie warunki umowy. Kontakt i przekaz informacji z Panem Kubrakiem jest wzorowy.*

NIK zauważa, że kontrola gminy nie zastępuje ustawowego nadzoru Inspekcji Weterynaryjnej ani też jej nie uzupełnia, a ma jedynie na celu zbadanie, czy powierzone danemu schronisku zadanie jest wykonywane zgodnie z podjętą w tym przedmiocie uchwałą⁶⁰.

(akta kontroli str. 21, 23, 166-190)

2. W latach 2019-2024 w Gminie Choroszcz realizacja zadania polegającego na zapewnieniu opieki wolno żyjącym kotom ograniczała się wyłącznie do przyjmowania zgłoszeń o konieczności ich dokarmiania oraz dokarmianie w miejscu przebywania. Nie zapewniano kotom wolno żyjącym opieki weterynaryjnej oraz usypiania ślepych miotów, pomimo, że w treści Programów zakładano takie działania. Nie wywiązywano się zatem z obowiązków określonych w art. 11a ust. 2 pkt. 2 i 6 uoz, zgodnie z którym Gmina ma sprawować opiekę nad wolno żyjącymi kotami, w tym zorganizować dokarmianie i usypianie ślepych miotów. Sekretarz wyjaśnił, że Gmina w przygotowywanych programach odnosiła się do wszystkich zadań obligatoryjnych nałożonych ustawą o ochronie zwierząt, natomiast podpisując umowę z podmiotem świadczącym usługi w takim zakresie zabezpieczyła realizację zdarzeń, które faktycznie występują na terenie gminy. Gmina nie otrzymywała nigdy zgłoszeń o potrzebie udzielenia pomocy kotom wolno żyjącym, jednak w sytuacji nagłej potrzeby jest w stanie zlecić usługę udzielenia pomocy firmie PHU „GROT”.

NIK zauważa, że takie zgłoszenia wpływały do Urzędu (opis w pkt. 1.2).

(akta kontroli str. 26, 28, 119-137, 252-265)

OCENA CZĄSTKOWA

Realizacja zadań z zakresu opieki nad bezdomnymi zwierzętami i zapobiegania bezdomności zwierząt w Gminie Choroszcz była zgodna z Programami w zakresie odławiania i zapewnienia opieki bezdomnym psom, dokarmiania wolno żyjących kotów, całodobowej opieki weterynaryjnej nad zwierzętami poszkodowanym w wypadkach drogowych oraz opieki nad zwierzętami gospodarskimi, a także w ramach zawartych umów. Gmina nie zapewniła jednak kompleksowej opieki bezdomnym kotom oraz opieki weterynaryjnej kotom wolno żyjącym.

⁵⁹ Urząd otrzymał fragment kopii zanonimizowanego postanowienia Prokuratury Rejonowej Olsztyn Północ, w związku z czym wystąpił do instytucji o potwierdzenie otrzymanych danych, jednak pozostało to bez odpowiedzi.

⁶⁰ Wyrok NSA z 10 czerwca 2020 r., II OSK 3967/19, Legalis.

Nie prowadzono też kontroli podmiotów, z którymi zawarto umowy na organizację opieki nad zwierzętami bezdomnymi, ani nie interesowano się losem zwierząt, które z terenu Gminy trafiły do schroniska, co było konsekwencją sposobu uregulowania stosunków umownych z wykonawcami ww. zadań, w szczególności dotyczących rozliczeń w oparciu o stawkę jednorazową za opiekę nad zwierzętami w schronisku.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Zamieszczanie w Raportach o stanie Gminy Choroszcz informacji o stanie realizacji programów opieki nad bezdomnymi zwierzętami oraz zapobiegania bezdomności zwierząt.
2. Określenie mierników realizacji poszczególnych zadań określonych w programie opieki nad bezdomnymi zwierzętami.
3. Uwzględnianie w uchwalanych Programach wszystkich obligatoryjnych zadań określonych w ustawie o ochronie zwierząt.
4. Określenie w programie opieki nad bezdomnymi zwierzętami podziału środków finansowych przypisanych do każdego z wymienionych zadań.
5. Podejmowanie skutecznych działań związanych z wywiązaniem się Gminy z obowiązku posiadania Programu opieki nad zwierzętami.
6. Zapewnienie opieki bezdomnym kotom, w szczególności zawarcie umowy z podmiotem odławiającym bezdomne koty i zapewniającym im miejsce i opiekę w schronisku.
7. Podjęcie działań zmierzających do zabezpieczenia w umowach należytej realizacji zadań własnych zleconych przedsiębiorcom w zakresie odławiania bezdomnych zwierząt i zapewnienia opieki tym zwierzętom w schronisku.
8. Powierzanie wylapywania bezdomnych zwierząt jedynie podmiotom posiadającym stosowne zezwolenie oraz spełniającym wynikające z przepisów wymagania.
9. Prowadzenie elektronicznej ewidencji udzielonych i cofniętych zezwoleń w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami, prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt, a także grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych i ich części,
10. Uwzględnianie w treści umów zawieranych z podmiotami wylapującymi bezdomne zwierzęta wymogów § 5 ust. 2 pkt. 1-3 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie zasad i warunków wylapywania bezdomnych zwierząt.
11. Stosowanie mechanizmów kontroli, w tym kontroli na miejscu u podmiotów, którym powierzono realizację zadań Gminy związanych z organizacją opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz wdrożenie deklarowanych działań umożliwiających śledzenie losów zwierząt z terenu Gminy będących pod opieką schroniska, pod względem realizacji zobowiązań umownych przez wykonawcę.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Białystok, 28 czerwca 2024 r.

Kontrolerzy:

Tomasz Suchowierski
Główny specjalista kontroli państwowej
/-/

p.o. DYREKTORA DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
Janusz Pawelczyk
/-/

Monika Staszkievicz
Starszy inspektor kontroli państwowej
/-/